

**ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE”
A MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE
AL REPUBLICII MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE PENALE
ȘI DREPT PUBLIC**

**Cu titlu de manuscris
CZU: 343.1(043.2)**

BORIS GLAVAN

**ABORDĂRI CONCEPTUALE PRIVIND ACTIVITATEA
SPECIALĂ DE INVESTIGAȚII ÎN CONDIȚIILE
STATULUI DE DREPT**

Rezumatul tezei de doctor habilitat în drept

**Specialitatea: 554.03 – Drept procesual penal; 554.04 –
Criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative**

Consultant științific: CUȘNIR VALERIU, dr. hab., prof. univ.

Consultant științific: DOLEA Igor, dr. hab., prof. univ.

Chișinău, 2024

Cercetarea reflectată în limitele tezei de doctor habilitat în drept a fost realizată în cadrul proiectului cu cifrul 22.00208.8007.07/PD I „Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept”, Program post doctoral (2022-2023) finanțat prin concurs de ANCD.

Autor:

GLAVAN Boris, dr., conf. univ.

Consultant științific:

CUȘNIR Valeriu, doctor habilitat în drept, profesor universitar

DOLEA Igor, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Comisia de susține publică:

1. OSOIANU Tudor, dr., prof. univ. președinte;
2. COJOCARU Radion, dr., prof. univ., secretar științific;
3. CUȘNIR Valeriu, dr. hab., prof. univ., consultant științific;
4. DOLEA Igor, dr. hab., prof. univ., consultant științific;
5. TOADER Tudorel, dr., prof. univ., referent oficial (România);
6. BERLIBA Viorel, dr. hab., conf. univ., referent oficial;
7. ULIANOVSKI Xenofon, dr. hab., prof. univ., referent oficial;
8. GOLUBENCO Gheorghe dr., prof. univ., referent oficial.

Susținerea va avea loc în data de 27.06.2024, ora 13.00 în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (adresa: mun. Chișinău, str. Gh. Asachi, nr. 21, bloc administrativ, etajul III, sala de conferințe).

Rezumatul și teza de postdoctorat pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca generală „Tudor Roșca” din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova și pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (www.cnaa.md) și pe pagina web a Școlii Doctorale Științe penale și drept public (<https://academy.police.md/>).

Autor:

Secretarul științific: _____

COJOCARU Radion, dr., prof. univ. _____

CUPRINSUL

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
SINTEZA CAPITOLELOR.....	11
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	38
BIBLIOGRAFIE.....	48
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI.....	58
ADNOTARE.....	67
ANNOTATION.....	68
АННОТАЦИЯ.....	69
FOAIA PRIVIND DATELE DE TIPAR.....	70

LISTA ABREVIERILOR

alin.	– alineat și derivatele;
ANP	– Administrația Națională a Penitenciarelor;
art.	– articol (ul);
ASI	– activitate specială de investigații și derivatele;
CEDO	– Convenția Europeană a Drepturilor Omului;
CNA	– Centrul Național Anticorupție;
CP	– Codul penal;
CPP	– Cod de procedură penală;
CtEDO	– Curtea Europeană a Drepturilor Omului;
MAI	– Ministerul Afacerilor Interne;
MSI	– măsuri speciale de investigații și derivatele;
par. sau §	– paragraf (ul).

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța prezentului studiu. Anul acesta se împlinesc 30 de ani de la promulgarea primei legi consacrate reglementării juridice a ASI. În această perioadă, reglementarea juridică a suferit numeroase modificări, culminând în 2012 cu abrogarea primei Legi nr. 45/1994[72], ca urmare a condamnării țării noastre la CtEDO [4] pentru insuficiența garanțiilor din această lege împotriva abuzurilor [69], și adoptarea Legii actuale nr. 59/2012[74], precum și completarea Codului de procedură penală [7] cu o nouă secțiune dedicată investigațiilor speciale[60].

Reforma juridică din 2012 a produs schimbări esențiale în reglementarea acestui gen de activitate, generând în același timp o multitudine de întrebări la care în cele mai dese cazuri era practic imposibil de găsit răspunsuri argumentate și logice[32], ceea ce a avut efecte negative asupra practicii judiciare[39].

Numeroasele încercări de armonizare a legislației au condus la noile modificări juridice din 2023, care, pe lângă intențiile bune de perfecționare a cadrului normativ, generează și alte întrebări de ordin conceptual la care nici legiuitorul, și nici doctrina nu se grăbesc să răspundă.

Încercările repetate ale legiuitorului de a defini conceptul de ASI [24], de patru ori, sunt o dovadă evidentă a faptului că acest subiect este nu doar actual și important, ci și foarte complex. De înțelegerea corectă a acestui concept depinde întreaga arhitectură a reglementării juridice a acestei materii, fiind determinate limitele și conținutul acesteia, precum și scopul, sarcinile, forțele și mijloacele prin care acestea vor fi realizate [44].

Soluționarea acestor probleme, precum și a altor întrebări relevante, necesită realizarea unui studiu complex în concordanță cu principiile și valorile statului de drept [42] care va elabora un suport metodologic pentru relevarea legităților, formularea concluziilor, elaborarea propunerilor și recomandărilor noi ce vor avea o mare importanță pentru teoria și practica activității speciale de investigații și a procesului penal.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. În trecut, literatura dedicată investigațiilor

speciale era predominant secretă, îngreunând înțelegerea și dezvoltarea acestui domeniu. Reforma juridică din 2012 a dus la o creștere a numărului de lucrări științifice publice, dar și la dezbateri privind poziția acestor investigații în sistemul de drept național. Cu toate acestea, mulți cercetători se concentrează pe aspecte înguste, ignorând abordările conceptuale mai largi ale ASI. Există, de asemenea, incertitudini în reglementările juridice referitoare la aceste investigații. Chiar dacă au fost realizări în soluționarea unor probleme fundamentale, modelul teoretic existent este încă neclar și neprevizibil. Această lucrare își propune să corecteze această lacună.

Problema științifică importantă cercetată constă în analiza complexă a problemelor cu caracter conceptual privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept, accentul fiind pus pe înțelegerea și perfecționarea reglementărilor juridice naționale prin alinierea la standardele internaționale. Cercetarea a oferit o înțelegere profundă a trăsăturilor esențiale ale conceptului de ASI, evidențiind atât laturile comune, cât și diferențele semnificative dintre aceasta și activitățile conexe. Acest studiu complex a contribuit la fundamentarea teoretică a sistemului de reglementări juridice în materia ASI și la formularea de propuneri de lege ferenda, consolidând astfel cadrul legal în conformitate cu principiile statului de drept și exigențele acestuia.

Scopul și sarcinile cercetării. Scopul tezei constă în efectuarea sub aspect conceptual a unei analize complexe a problematicii ASI în raport cu cerințele statului de drept, urmărind elaborarea unui suport metodologic actualizat ce ar clarifica problemele teoretice, normative și aplicative apărute în contextul reformelor juridice recente în domeniul vizat, precum și intervenind cu propuneri argumentate de îmbunătățire a legislației naționale.

Pentru atingerea scopului fixat s-a propus realizarea următoarelor obiective specifice:

- Investigarea originii și evoluției conceptului de ASI.
- Clarificarea noțiunii, conținutului și tipurilor de ASI.
- Aprecierea noțiunii, conținutului și regimului juridic al MSI.
- Examinarea procedurii și metodologiei aplicate în cadrul MSI.
- Examinarea relației ASI cu alte activități conexe.
- Revizuirea conceptului de protecție juridică a participanților la

investigații speciale.

- Investigarea problemei privind valorificarea rezultatelor MSI.
- Analizarea conceptului de respectare a drepturilor și libertăților persoanei în contextul ASI.
- Identificarea și abordarea garanțiilor drepturilor persoanei în cadrul ASI.
- Analiza configurației și perspectivelor de dezvoltare a normativității ASI.
- Aprecierea poziției juridice și a competențelor subiecților ASI.
- Formularea propunerilor de perfecționare a cadrului juridic național în domeniul ASI.

Ipoteza de cercetare. În contextul reformelor juridice din domeniul ASI, care au generat disensiuni și neclarități multiple și au condus la scindarea reglementărilor anterioare în acte normative separate (Legea nr. 59/2012 și CPP), ipoteza noastră este că efectuarea unui studiu complex dedicat abordării conceptuale a acestui gen de activitate în conformitate cu standardele statului de drept va clarifica aceste nelămuriri, precum și problemele teoretice, normative și aplicative existente. Astfel, acest studiu ar putea identifica și fundamenta recomandări pentru îmbunătățirea cadrului juridic național în domeniul investigațiilor speciale.

Metodologia cercetării științifice este compusă din tezele fundamentale ale teoriei generale a statului și dreptului, ASI, dreptului procesual-penal, dreptului penal și criminologiei [54]. Diversele metode au inclus: metoda istorică, gramaticală, logică, sistematică, comparativă pentru înțelegerea evoluției conceptului de investigație specială și interpretarea normelor juridice în contextul statului de drept. Metode sociologice, inclusiv analiza documentelor, au fost utilizate pentru evaluarea practicilor de aplicare a MSI. Metode juridice, formale și comparative, au fost aplicate pentru evaluarea și interpretarea obiectivă a normelor juridice relevante. Compararea reglementărilor naționale și internaționale a facilitat o înțelegere mai profundă a sistemului juridic și al investigațiilor speciale. Utilizarea de metode statistice a permis evaluarea frecvenței investigațiilor speciale și a altor aspecte relevante. A fost consultată literatura, actele normative și jurisprudența relevantă națională și internațională. Analiza practicii judiciare, inclusiv

a jurisprudenței CtEDO și a instanțelor naționale, a contribuit la formularea unor concluzii și recomandări pentru îmbunătățirea cadrului juridic național în domeniul investigațiilor speciale.

Noutatea și originalitatea științifică constă în realizarea unui studiu monografic complex dedicat abordării conceptuale a ASI în conformitate cu standardele statului de drept, vizând un set de **probleme de importanță majoră** de ordin teoretic, metodologic și aplicativ apărute în contextul reformelor juridice recente în domeniul investigațiilor speciale, în care sunt, formulate concluzii, elaborate propuneri și recomandări cu semen de noutate și care pretind a avea o importanță deosebită pentru teoria și practica ASI și a procesului penal.

Semnificația teoretică a lucrării constă în analiza complexă a problemelor actuale de ordin teoretic, normativ și aplicativ privind activitatea specială de investigații în contextul statului de drept, ceea ce a permis formularea și fundamentarea conceptului de ASI ca un gen complex, compus din diverse tipuri de activități, reglementat de un sistem de acte normative structurate ierarhic pe verticală și orizontală. Cercetarea contribuie la fundamentul teoretic al ASI și al procedurii penale. Aceasta îmbunătățește abordările practice în domeniu, sprijinind astfel statul de drept și protejând drepturile cetățenilor în justiția penală.

Valoarea aplicativă a lucrării se evidențiază prin potențialul de integrare a cunoștințelor teoretice și a concluziilor obținute în activitatea de cercetare, precum și în activitatea practică a organelor de ocrotire a normelor de drept. Contribuțiile principale includ consolidarea fondului teoretic al ASI, suportul în activitatea practică, controlul legalității procesului investigativ, influențarea procesului de reglementare juridică și integrarea în programele educative relevante.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere. Rezultatele principal noi pentru știință și practică obținute în urma prezentului studiu monografic reprezintă o contribuție semnificativă la înțelegerea și perfecționarea materiei activității speciale de investigații. În premieră pentru doctrina autohtonă, autorul a obținut aceste rezultate prin cercetarea și analiza în complex a problemelor teoretico-normative și practice de ordin conceptual cu care se confruntă reprezentanții mediului academic și precicienii interesați și implicați

în domeniul ASI. În cadrul lucrării a fost conturată și lansat pentru dezbateri o nouă direcție de cercetare - ASI în condițiile statului de drept, fundamentată pe mai multe teze principiale:

- Determinarea etapelor consecutive de dezvoltare a ASI prin prisma evoluției metodelor și mijloacelor specifice acestei materii; fundamentarea originii și a transformărilor reglementărilor juridice a ASI; analiza normativității juridice a ASI în diferite contexte istorice;

- Relevarea și analiza caracteristicilor esențiale ale ASI; argumentarea caracterului preponderent secret al ASI alături de cel public; demonstrarea existenței ASI doar în condiții legale și efectuată doar de subiecți competenți ai statului; accentuarea caracterului de căutare și identificare al ASI; evidențierea caracterului proactiv și reactiv al ASI;

- Analiza componentei tactice și metodice a ASI; evidențierea altor procedee de acțiune decât culegerea de informații specifice ASI;

- Aprecierea utilității sociale a ASI; argumentarea importanței și a rolului ASI în materia asigurării securității naționale, penitenciare, individuale, ordinii publice, precum și în materia combaterii criminalității, prevenirii, curmării, descoperirea și cercetarea infracțiunilor;

- Identificarea corelației ASI cu instituția drepturilor omului; analiza conceptului respectării drepturilor și libertăților persoanei în raport cu ASI; argumentarea diferenței dintre restrângerea și încălcarea drepturilor persoanei în contextul ASI; abordarea respectării drepturilor și libertăților persoanei ca obiect de protecție al ASI și ca principiu fundamental al ASI, precum și ca condiție de admisibilitate a rezultatelor ASI în procesul probator (art. 93 alin. (4) CPP);

- Aprecierea poziției juridice și a competențelor subiecților ASI; argumentarea distincției dintre noțiunile „subiect al ASI”, „subiect care efectuează ASI” și „subiect care efectuează MSI”; demonstrarea prin actualele reglementări juridice că ofițerul de investigații este singurul subiect ASI autorizat să efectueze MSI; interpretarea temeiurilor și condițiilor de efectuare a MSI;

- Redefinirea conceptului ASI din perspectiva multiplelor tipuri de investigații speciale pe care le implică; demonstrarea și argumentarea caracterului complex al ASI; stabilirea legăturii indisolubile dintre scopul, sarcinile, forțele și mijloacele ASI;

- Identificarea direcției actuale de dezvoltare a nivelului de reglementare legislativă a ASI; determinarea și analiza diferitelor regimuri juridice de efectuare al MSI; argumentarea diferențelor de conținut ale MSI, procedurilor de realizare și valorificare a rezultatelor acestora; relevarea caracterului interdisciplinar al MSI prevăzute în CPP;

- Determinarea raportului dintre ASI și alte activități conexe; conturarea caracterului special al ASI în raport cu activitatea poliției, fiind trasată linia de demarcație între acestea; stabilirea caracterului sectorial al activității de culegere a informației privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice și a activității contrainformative și informative externe în raport cu ASI; relevarea distincției formale dintre activitatea de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, reglementată de Legea nr. 308/2017, evaluarea integrității instituționale și testarea integrității profesionale, reglementată de Legea nr. 325/2013, și ASI; constatarea caracterului subsidiar al ASI în raport cu procesul penal, inclusiv actele de constatare și cele de urmărire penală;

- Analiza actualului mecanism de protecție juridică a participanților la investigațiile speciale; interpretarea normelor consacrate acestui subiect, precum: infracțiunea controlată - art. 14 din Legea nr. 50/2012; infracțiunea/contravenția simulată - art. 138¹⁰ alin. (8) CPP; controlul transiterii banilor - art. 138⁷ alin. (3) CPP; achiziția de control a bunurilor interzise - art. 138⁹ CPP și constatarea deficiențelor și disensiunilor între aceste norme și legea penală; argumentarea includerii în legea penală a unei noi cauze care înlătură caracterul penal al faptei – Executarea legii;

- Determinarea politicii actuale de dezvoltare a reglementărilor ASI promovată prin modificările juridice din 2023; relevarea tendinței de a interzice desfășurarea investigațiilor speciale în vederea investigării infracțiunilor, inclusiv în faza de pregătire și tentativă, în afara procesului penal;

- Promovarea noilor principii ASI, precum principiul respectării demnității umane, principiul operativității și principiul subsidiarității; argumentarea importanței legalizării acestor principii ale ASI;

- Argumentarea propunerilor *de lege ferenda* menite să îmbunătățească cadrul normativ în materia ASI, prin care se prezumă

eficientizarea acestui gen complex de activitate în vederea realizării scopului de asigurare și protecție a valorilor statului de drept.

Implementarea rezultatelor științifice constă în posibilitatea utilizării cunoștințelor obținute în practica judiciară a autorităților îndrătuite cu competențe în domeniul ASI. Prezentul studiu poate fi util și pentru procesul de elaborare a actelor normative menite să reglementeze relațiile sociale ce apar în cadrul ASI, precum și în procesul instruirii academice pentru aprofundarea cunoștințelor la disciplinele didactice relevante.

Aprobarea rezultatelor lucrării. Prezentul studiu a fost elaborat, discutat, aprobat și recomandat pentru susținere în cadrul catedrelor de specialitate „Activitate specială de investigații și anticorupție” și „Procedură penală, criminalistică și securitate informațională” ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM. Rezultatele și concluziile cuprinse în lucrare au fost reflectate detaliat în cadrul diverselor conferințe științifico-practice naționale și internaționale, seminare teoretice, „mese rotunde”, etc.

Rezultatele cercetării au fost discutate și folosite în cadrul lucrărilor de definitivare pentru lectura a II-a a proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (privind activitatea specială de investigații) nr. 451 din 08.12.2022 sub egida Comisiei Securitate Națională a Parlamentului Republicii Moldova.

Tezele teoretice, concluziile și recomandările obținute în rezultatul investigațiilor efectuate sunt folosite în procesul de învățământ desfășurat în Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM.

Publicații la tema tezei. Rezultatele cercetării și-au găsit reflecție în diverse reviste și materiale ale conferințelor științifice editate în Republica Moldova și peste hotare, în limbile română și engleză, precum și într-un studiu monografic monoautor: Activitatea specială de investigații și procesul penal: aspecte comune și delimitări (2022).

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, ofițer de investigații, proces penal, investigații speciale, drepturile persoanei, probe, informații.

SINTEZA CAPITOLELOR

Sumarul compartimentelor tezei. Prezentul studiu este structurat ținându-se cont de scopurile și obiectivele cercetării și oferă consistență logică în prezentarea progresului și a rezultatelor cercetării. Teza constă din introducere, cinci capitole, inclusiv nouăsprezece paragrafe, care abordează în mod constant conținutul problemelor constatate, concluzii pentru fiecare capitol, concluzii generale și recomandări, bibliografie și anexe.

Capitolul 1 al lucrării intitulat „Dimensiunea doctrinară și normativă a ASI” este consacrat analizei situației în domeniul de cercetare, acesta cuprinzând două paragrafe și concluzii. Primul paragraf „Activitatea specială de investigații în doctrina și legislația națională” a fost rezervat pentru abordările teoretice și juridice din Republica Moldova. Pentru o analiză mai ușoară, acesta a fost segmentat condițional în două părți, prima parte cuprinzând perioada de până la reforma juridică din 2012, iar cea de a doua următoarea perioadă care se întinde până în prezent. Din analiza efectuată s-a observat că cercetările științifice cu referire la ASI au fost foarte puține la număr, fapt pentru care societatea civilă era în imposibilitate reală de a cunoaște particularitățile și importanța acestei materii.

Deficitul de cunoștințe despre arhitectura și principiile statului de drept au fost probabil motivul principal de abținere de la comentarii publice cu privire la un domeniu de activitate discret și practic necunoscut publicului larg. Abținerea de la publicarea lucrărilor cu caracter deschis în domeniul ASI pare să fie și consecința unui stereotip rămas din perioada anterioară, în care toate discuțiile erau purtate cu ușile închise și în condiții de confidențialitate maximă. Această reticență în diseminarea cunoștințelor prin editarea lucrărilor publice ar fi putut influența negativ evoluția legislației naționale și practica judiciară, inhibând dezvoltarea și rafinarea acestora. Numeroasele probleme întâmpinate de practicienii implicați în investigații speciale rămâneau adesea necunoscute. Este posibil ca guvernul, din lipsa unei conștientizări adecvate a acestor probleme, să nu fi manifestat interesul necesar pentru a interveni în scopul îmbunătățirii condițiilor de lucru sau pentru a stimula creșterea profesionalismului în rândul practicienilor [17, p. 166; 30]. Această situație subliniază o lacună

semnificativă în managementul organelor polițienești [1], care ar fi necesitat o abordare mai insistentă și transparentă pentru a sprijini evoluția eficientă a domeniului.

Astfel, am stabilit că reforma din 2012 s-a făcut aproape fără o bază teoretică care ar fi justificat traiectoria dezvoltării cadrului normativ cu referire la investigațiile speciale (operative) [39]. Perioada de după reformă se remarcă printr-o intensificare evidentă a numărului de cercetători implicați activ în abordarea deferitelor subiecte legate de ASI. Acest fapt nu poate decât să fie salutat mai ales că reforma juridică a pus în dificultate înțelegerea clară și unitară a normelor de drept din domeniul vizat. Această perioadă se remarcă și prin susținerea unor teze de doctorat cu tematici specifice ASI [2; 8].

Rolul ASI în cadrul statului de drept devine un instrument esențial de asigurare a valorilor constituționale și luptă împotriva amenințărilor care le subminează. Valorificarea rezultatelor investigațiilor speciale în procesul probator devine o necesitate vitală. Cu toate acestea, reforma juridică din 2012 a generat dezbateri contradictorii privind locul și poziția juridică a ASI în sistemul științelor penale. Analiza literaturii ne-a evidențiat două viziuni diametral opuse cu privire la acest aspect. Unii susțin păstrarea autonomiei ASI și libertatea de acțiune în prevenirea și combaterea criminalității [2], în timp ce alții optează pentru integrarea completă a acesteia în procesul penal [8]. Aceste viziuni necesită o analiză mai detaliată și o abordare coerentă în vederea conțurării unui cadru legal adecvat pentru ASI.

Paragraful al doilea „Activitatea specială de investigații în doctrina și legislația altor state” urmărește să prezinte situația în domeniul de cercetare de peste hotarele țării noastre, evidențiind faptul că pe acest segment știința a avansat mult înaintea celei naționale. În mod special se remarcă doctrina românească, rusească, ucraineană, kazahă, etc. care a făcut pași importanți în dezvoltarea acestei materii.

Analiza comparativă a reglementării investigațiilor speciale în țările din spațiul estic [38] relevă faptul că raportul dintre procedura penală și activitatea specială de investigații este de două tipuri: 1) țări care au integrat o parte din reglementările juridice privind activitatea specială de investigații în Codul de procedură penală (Lituania (2002), Estonia (2003), Letonia (2005), Moldova (2012), Ucraina

(2012), Georgia (2014), Kazahstan (2014), Kîrgîzstan (2019); 2) țări care păstrează în continuare o distincție foarte clară între reglementările juridice privind ASI și procesul penal (Federația Rusă, Belarus, Armenia, Azerbaidjan, Tadjikistan, Uzbekistan, Turkmenistan) [27].

Legislația țărilor europene permite efectuarea investigațiilor speciale și prevede proceduri diferite de autorizare și efectuare a MSI în domeniul procesului penal și în afara acestuia. Se observă tendința ca informațiile obținute în afara procesului penal să rămână secrete și să fie folosite confidențial pentru soluționarea sarcinilor strategice legate de securitatea națională în sensul larg al acestei noțiuni ce implică nu numai securitatea militară, ci și securitatea socială, economică, apărarea valorilor constituționale, a bunăstării populației și nu în ultimul rând protejarea statului de drept. Doar în cazuri excepționale, informațiile obținute astfel se transmit organului de urmărire penală pentru a fi valorificate în procesul probator [27, p. 166].

Analiza literaturii din spațiul vestic asupra investigațiilor speciale relevă o bogată și valoroasă sursă de cunoaștere. Aceste lucrări oferă o gamă vastă de perspective teoretice și practice asupra tehnicilor de investigații, însă este important de subliniat că și ele abordează în primul rând legislațiile și practicile altor țări [13; 14; 76; 84; 88-93]. Astfel, pentru Republica Moldova, adaptarea și integrarea conceptelor și ideilor reflectate în aceste lucrări necesită o analiză atentă și profundă pentru a ne asigura că sunt relevante și aplicabile în cadrul specific al sistemului juridic moldovenesc.

Abordările prezentate în acest capitol au subliniat conexiunea strânsă dintre ASI, procesul penal și instituția drepturilor persoanei, ceea ce indică necesitatea abordării acestora în complex sub diferite aspecte, precum istoric, teoretic, practic, drept comparat. De asemenea, s-a remarcat neclaritatea conceptului de ASI, a conținutului acestuia, a locului și rolului MSI în cadrul ASI, a raportului acesteia cu alte activități de prevenire și combatere a criminalității, cu urmărirea penală și actele de constatare [11; 12], s-au remarcat disensiuni și incertitudini privind reglementările juridice cu referire la valorificarea rezultatelor ASI și a MSI [56], regimul juridic, tipurile, conținutul și procedura MSI [57]. S-a punctat și asupra importanței temeiurilor și condițiilor de efectuare a MSI [22; 59]. O atenție sporită s-a atras

problematicii legate de realizarea sarcinilor ASI [44; 52], asigurarea protecției juridice a ofițerilor de investigații și a altor participanți la efectuarea investigațiilor speciale [45] și controlul ASI.

Capitolul 2 al lucrării „Natura juridică și conceptul ASI” a fost destinat analizei conceptului de ASI. În **primul paragraf** accentul s-a pus pe abordarea aspectului istoric al dezvoltării conceptului de ASI alături de procesul penal și instituția drepturilor omului, fiind stabilite anumite etape consecutive de dezvoltare a respectivului concept. Metoda istorică ne-a permis să avem o mai bună claritate despre conceptul abordat.

Prima etapă, care se întinde de la antichitate până în secolul al XIX-lea, este caracterizată de absența preocupării pentru respectarea drepturilor omului în soluționarea conflictelor. În această fază, drepturile persoanelor nu erau recunoscute în întregime sau, cel mult, erau limitate doar la anumite categorii sociale privilegiate. Majoritatea populației, inclusiv cei considerați oameni liberi, nu beneficiau de drepturi. Acest context a condus la utilizarea diverselor metode și proceduri pentru stabilirea adevărului, inclusiv metode publice sau secrete, intimidare, provocare, șantaj sau tortură. În această perioadă, relația dintre activitatea specială de investigații și procesul penal era una nedefinită, deoarece drepturile individuale nu erau încă o prioritate [27, p.21-28; 28].

A doua etapă, care se extinde din secolul al XIX-lea până la sfârșitul secolului al XX-lea, este marcată de recunoașterea și garantarea drepturilor persoanei în rezolvarea conflictelor pe baza legislației. Aceasta a dus la apariția codurilor de procedură penală care reglementează colectarea probelor pentru stabilirea adevărului în conformitate cu normele juridice. Cu această dezvoltare, au crescut standardele pentru respectarea drepturilor omului, inclusiv pentru investigațiile speciale. Pe parcursul acestei perioade, ASI a fost reglementată de acte clasificate, furnizând informații utile pentru procesul penal și alte scopuri cum ar fi căutarea persoanelor dispărute sau asigurarea securității statului. Pe măsură ce drepturile persoanei au devenit o prioritate, activitatea specială de investigații a devenit treptat mai transparentă, cu mai puține aspecte secrete[27, p.28-41; 29].

A treia etapă a început odată cu legalizarea ASI. În Republica Mol-

dova, această etapă a coincis cu adoptarea Legii nr. 45/1994. Această lege a adus pentru prima dată în atenția publicului larg instrumentele juridice pentru colectarea de informații, asigurând în același timp garanții pentru drepturile persoanelor supuse investigațiilor. Rolul ASI în raport cu procesul penal a rămas același ca în etapa anterioară: furnizarea de informații relevante pentru formarea strategiei de colectare a probelor și îndeplinirea sarcinilor adiacente procesului penal[27, p.41-44].

A patra etapă începe cu integrarea elementelor ASI și a procesului penal. Această etapă a fost marcată de apariția a două modele distincte de integrare: modelul vest-european și modelul est-european. Primul model implică o integrare completă a ASI în cadrul legislației procesuale penale, acoperind informativ toate fazele procesului penal, iar rezultatele acesteia fiind folosite ca probe doar în cazuri excepționale. Modelul est-european, pe de altă parte, menține legi separate pentru reglementarea ASI. Aceasta permite coexistența legilor distincte care abordează activitatea specială de investigații și procesul penal. Republica Moldova a adoptat acest model în 2012, prin reformarea ASI în două părți distincte: una reactivă, reglementată de Codul de procedură penală, și cealaltă cu caracter preventiv, de relevare și prevenire a infracțiunilor, reglementată de Legea nr. 59/2012 [27, p.44-50].

Cel de **al doilea paragraf** a vrut să evidențieze conceptul de ASI în calitate de gen complex de protecție a valorilor statului de drept [64]. Existența unei legi separate, cum este Legea nr. 59/2012, poate fi explicată prin caracterul multidimensional al ASI, care cuprinde atribuții ce depășesc sfera investigațiilor penale. Din acest punct de vedere, se conturează o tendință de dezvoltare a două regimuri juridice distincte pentru reglementarea ASI: 1) CPP reglementează investigațiile speciale efectuate în cadrul procesului penal; 2) Legea nr. 59/2012 reglementează investigațiile speciale desfășurate în afara procesului penal[25].

Practic în mod unanim, la nivel internațional, național și doctrinar, este recunoscută importanța de neînlocuit a ASI în privința protejării valorilor statului de drept mai ales în condițiile actuale în care aceste valori sunt amenințate de forme complexe de criminalitate, în special cu caracter organizat, care aplică cu iscusință metode și tehnici din ce

în ce tot mai noi și mai sofisticate de camuflare a acțiunilor și urmelor infracționale[33].

Până în prezent, în societate nu s-a conturat o percepție foarte clară și unanim recunoscută cu privire la înțelesul noțiunii de ASI. Nici legiuitorul nu a dat dovadă de consecvență în aprecierea acestui concept. În cei 30 de ani de când activitatea specială de investigații se consideră o activitate legală, aceasta a fost percepută în diferite moduri[37; 43]. Inițial, între anii 1994-2012, ea a fost apreciată ca un mijloc de apărare a anumitor valori (art. 1 din Legea nr. 45/1994), ulterior, între anii 2012-2023, că o procedură cu caracter public și secret (art. 1 din Legea nr. 59/2012) și în același timp ca o totalitate de acțiuni de urmărire penală (art. 132¹ din CPP), iar începând cu anul curent, activitatea specială de investigații este definită ca o activitate de culegere a informațiilor (art. 1 din Legea nr. 59/2012).

Protejarea anumitor valori și culegerea informațiilor pentru protejarea acestora nu sunt noțiuni identice. Acestea ar trebui privite prin prisma raportului dintre scop și mijloace. Protejarea valorilor reprezintă scopul ASI, iar culegerea informațiilor este mijlocul de realizare a acestui scop. Diferența dintre acestea este esențială, iar schimbarea locului între ele îngustează considerabil percepția despre menirea socială a acestui gen de activitate[33]. Deși culegerea de informații ocupă un loc foarte important în conținutul ASI, totuși această verigă nu poate îndeplini funcția de scop al ASI. Din acest punct de vedere, găsim nereușită definiția legală a ASI expusă în art. 1 din Legea nr. 59/2012, deoarece evidențiază culegerea informațiilor ca singura direcție a acestui gen de activitate, menționând că scopul ASI este culegerea informațiilor necesare pentru prevenirea criminalității, asigurarea ordinii publice și siguranței în locurile de detenție[44]. Această definiție contravine prevederilor art. 2 din Legea nr. 59/2012 în care sunt prevăzute sarcinile ASI, deoarece impune acțiuni care depășesc etapa culegerii informațiilor, cum ar fi prevenirea criminalității, dar nu culegerea informațiilor pentru prevenirea criminalității.

În absența unei definiții clare și univoce, este necesară o revizuire atentă a prevederilor legale pentru a asigura că scopul și sarcinile ASI sunt corect definite și că această activitate este exercitată în conformitate cu standardele legale și etice [91; 92]. Prin urmare,

având în vedere trăsăturile esențiale ale ASI, propunem următoarea definiție: *Activitatea specială de investigații reprezintă un gen legal și complex de activitate al organelor de stat special împuternicite să efectueze acțiuni fizice și intelectuale prioritare în mod secret, în scopul asigurării ordinii publice, prevenirii infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității persoanei, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale.*

Următorul paragraf a fost dedicat abordării poziției juridice și a competențelor subiecților ASI[55]. Problema subiecților în teoria ASI rămâne una de actualitate, până în prezent nu s-a conturat o opinie unanim recunoscută pe acest segment de cercetare. Rămâne deschisă întrebarea cu privire la atribuirea judecătorului, a procurorului și a organului de urmărire penală la lista subiecților care efectuează ASI, ori aceste organe au și ele anumite competențe în acest domeniu. Studiul efectuat în baza analizei actualelor reglementări juridice în domeniul ASI ne-a permis să distingem între noțiunile „subiect al ASI”, „subiect care efectuează ASI” și „subiect care efectuează MSI”, acestea aflându-se în raport de derivare din una în alta. Prin aceasta, se conturează clar că nu orice subiect al ASI are în mod automat competența de subiect care efectuează ASI, respectiv nu orice subiect care efectuează ASI este imediat și subiect care efectuează MSI. Totodată se poate afirma că orice subiect care efectuează MSI este în același timp și subiect al ASI, însă nu orice subiect al ASI este și subiect care efectuează MSI.

Din perspectiva cadrului legal actual, doar ofițerul de investigații este autorizat să efectueze direct MSI[94], fiind investit cu competențele necesare pentru îndeplinirea scopurilor și sarcinilor ASI. Este important să evidențiem faptul că aceasta nu exclude contribuția valoroasă adusă de ceilalți subiecți ai ASI, adică participanți, inclusiv persoanele fizice și juridice implicate în furnizarea de resurse materiale pentru desfășurarea ASI și efectuarea MSI[55].

Definirea mai exactă a categoriilor de subiecți ai ASI ar trebui să aibă o importanță strategică pentru dezvoltarea ulterioară a științei și practicii ASI, lucru care ar face posibilă analizarea relațiilor juridice care apar între acești subiecți, în sensul că s-ar analiza un număr de persoane fizice și juridice ca purtători de drepturi și obligații implicate

în activitatea specială de investigații și, în cele din urmă, ar fi posibilă eliminarea lacunelor de ordin juridic și organizatoric ce ar avea un impact negativ asupra implementării ASI.

Ultimul paragraf al acestui capitol a fost rezervat analizei conceptului de asigurare a drepturilor persoanei în cadrul ASI[51]. În cadrul acestuia a fost analizat complexul de măsuri și garanții legale menite să protejeze și să respecte drepturile și libertățile individuale ale cetățenilor în timpul desfășurării investigațiilor speciale.

Asigurarea drepturilor persoanei în cadrul ASI este esențială pentru menținerea unui echilibru între nevoia de apărare a valorilor constituționale și respectarea libertăților civile, precum și pentru menținerea integrității și credibilității sistemului judiciar. Acest lucru necesită găsirea unor garanții adecvate împotriva abuzurilor și implementarea unor mecanisme eficiente de monitorizare și control a respectării stricte a normelor legale și constituționale, garantându-se că orice ingerință în drepturile persoanei este necesară, proporțională și legală.

Legislația națională conține suficient de multe garanții contra eventualelor abuzuri la efectuarea ASI și a MSI menite să asigure echilibrul dintre interesul comun și cel individual. Acestea includ obligația organelor competente de a aplica potențialul ASI doar în scopul și pentru realizarea sarcinilor strict reglementate de lege; autorizarea MSI de către judecătorul de instrucție, procuror și conducătorul subdiviziunii specializate; restricționarea efectuării acestor măsuri la investigarea infracțiunilor grave și amenințărilor care pun în pericol ordinea publică și securitatea în locurile de detenție; limitarea în timp a MSI; procedura de protocolare a MSI; procedura de examinare, utilizare și stocare a datelor obținute; determinarea categoriilor de persoane în privința cărora sunt dispuse investigațiile speciale; împrejurările în care rezultatele ASI pot sau urmează să fie șterse ori distruse; controlul și coordonarea ASI; interdicția strictă de divulgare a informațiilor obținute în cadrul acestei activități; notificarea persoanei investigate și asigurarea dreptului acesteia de a face contestații; etc. [4]

În pofida existenței multiplelor garanții în legislația națională, subiectul asigurării drepturilor persoanei în activitatea specială de investigații rămâne în continuare unul foarte sensibil pentru societatea moldovenească. Multiple aspecte rămân discutabile, mai ales că

legiuitorul nu a manifestat interes să distingă între garanții generale și cele speciale în funcție de gradul de ingerință al MSI, așa cum o face CtEDO în cauza Uzun contra Germaniei[5, §66]. Acestea necesită o analiză constantă și o adaptare a normelor și practicilor în funcție de evoluția tehnologică și a societății.

Deși prevederile art. 4 din Legea nr. 59/2012 sunt special dedicate asigurării respectării drepturilor persoanei, ele ar trebui tratate ca parte integrantă a unui mecanism legislativ mai amplu, menit să asigure protecția drepturilor omului în contextul ASI. În cadrul acestui mecanism, se regăsesc și numeroase alte norme prevăzute de aceeași lege, care reglementează investigațiile speciale, temeiurile, condițiile și procedura desfășurării acestora, modul de examinare judiciară a materialelor referitoare la restrângerea drepturilor constituționale ale cetățenilor în timpul efectuării MSI.

Analiza detaliată a mecanismului de asigurare a drepturilor persoanei în cadrul ASI relevă existența a două tipuri distincte de garanții. Primul tip constă în garanții care, deși pot părea excesive sau nedisproporționate în raport cu nivelul de intruziune al MSI, sunt esențiale pentru a proteja drepturile și libertățile persoanei. Acestea includ procedurile stricte de autorizare și control judiciar, precum și limitări ale duratei și scopului investigațiilor. Ele sunt indispensabile pentru menținerea unui echilibru între nevoia de a combate criminalitatea și respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor. Pe de altă parte, al doilea tip de garanții, deși prezente din punct de vedere formal în legislație, pot necesita o revizuire atentă și poate o reevaluare pentru a asigura eficacitatea lor reală în protejarea drepturilor omului. Aceste garanții pot fi considerate ca având un caracter mai mult formal sau, în unele cazuri, pot părea insuficiente în raport cu nivelul de intruziune generat de investigațiile speciale.

Capitolul trei „Activitatea specială de investigații și alte activități conexe: aspecte comune și delimitări conceptuale” [26] este consacrat analizei conceptului ASI în raport cu alte activități de prevenire și combatere a infracțiunilor (paragraful I), cu activitatea de urmărire penală (paragraful II) și cu activitatea de constatare a infracțiunilor (paragraful III). Prin această analiză s-a urmărit oferirea unei mai bune clarități de demarcare a hotarelor și conținutului ASI,

având implicații atât în dezvoltarea teoretică a acestui domeniu, cât și în perfecționarea legislației relevante.

Deși activitatea specială de investigații este adesea asociată cu activitatea polițienească, cercetarea noastră a scos în evidență o distincție semnificativă între acestea. Am constatat că activitatea polițienească are un domeniu de aplicare mai vast decât activitatea specială de investigații. În plus, competența de efectuare a ASI nu se extinde la toți angajații poliției, ci doar la un grup restrâns de ofițeri din cadrul unor subdiviziuni specializate sau subordonate instituțiilor precum Ministerul Afacerilor Interne, Centrul Național Anticorupție, etc.

Prin analiza relației dintre activitatea specială de investigații și activitatea particulară de detectiv [73], observăm că acestea sunt două genuri de activitate strâns înrudite, ambele fiind parte a domeniului investigațiilor, cu aspecte comune, dar și diferențe semnificative. Printre acestea se numără domeniile diferite la care se atribuie cele două genuri de activitate: public și privat; competențele mai extinse ale serviciilor speciale de investigații în comparație cu cele ale detectivilor particulari; permisiunea în cadrul ASI a unor măsuri care restrâng temporar exercițiul anumitor drepturi constituționale ale persoanei, respectiv interdicția unei astfel de restrângeri în activitatea detectivilor particulari; obiectivul ASI de a proteja anumite valori supreme precum drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei garantate de legea supremă, asigurarea securității individuale, colective și penitenciare, în timp ce activitatea detectivilor particulari urmărește obținerea profitului prin desfășurarea de acțiuni și furnizarea de servicii menite să apere drepturile și interesele legitime ale clienților săi.

Analiza relației dintre activitatea specială de investigații și activitatea contrainformativă și informativă externă [71] denotă faptul că aceste genuri de activitate au fost tratate o lungă perioadă de timp conform principiului relației dintre general și particular. Totuși, tendința actuală este orientată către o reglementare distinctă a acestora, ceea ce permite identificarea unor diferențe semnificative: Scopuri diferite: 1) activitatea specială de investigații își propune protejarea persoanelor, societății și statului împotriva infracțiunilor și a altor amenințări, în timp ce activitatea contrainformativă vizează asigurarea securității statului prin contracararea activităților informative subversive ale

serviciilor și organizațiilor speciale străine, iar activitatea informativă externă are ca scop obținerea de informații în interesul statului; 2) Subiecți diferiți: Cercul subiecților care desfășoară ASI este mult mai extins comparativ cu cel al subiecților care desfășoară activitatea contrainformativă și informativă externă; 3) Reglementare juridică diferită: activitatea specială de investigații este reglementată în prezent de Legea nr. 59/2012 și Codul de procedură penală, precum și alte legi naționale, în timp ce activitatea informativă și contrainformativă este reglementată de Legea nr. 136/2023; 4) Principiul teritorial de acțiune diferit: Activitatea informativă externă se desfășoară în afara teritoriului țării, spre deosebire de activitatea specială de investigații; 5) Valorificarea rezultatelor este diferită: Rezultatele ASI pot fi utilizate ca probe în procesul penal dacă au fost obținute în cadrul urmăririi penale (art. 93 alin. (4) din CPP), în timp ce rezultatele activității informative și contrainformative nu pot fi folosite ca probe în procesul penal (art. 18 alin. (4) din Legea nr. 136/2023).

În temeiul analizei relației dintre prevenirea și combaterea criminalității organizate, reglementată de Legea nr. 50/2012 [75], și activitatea specială de investigații, se poate concluziona că aceasta poate fi înțeleasă prin prisma unui raport între o parte și un întreg. În această analogie, prevenirea și combaterea criminalității organizate reprezintă o componentă esențială a activității generale desfășurate de ASI. Astfel, prevenirea și combaterea criminalității organizate acționează ca o parte integrantă și indispensabilă a eforturilor mai ample ale ASI de protejare a societății și statului împotriva criminalității organizate.

Analiza raportului dintre activitatea specială de investigații și activitatea de „culegere a informației privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice”, reglementată de Legea nr. 271/2008, evidențiază caracterul sectorial al celei din urmă în raport cu activitatea specială de investigații. Observăm că, similar situației precedente, existența unei legi speciale consacrate unui sector restrâns al investigațiilor speciale (în acest caz, verificării titularilor și a candidaților la funcții publice) creează impresia că această activitate ar fi distinctă față de activitatea specială de investigații. În aprecierea noastră, corect ar fi ca verificarea titularilor și a candidaților la funcții

publice să fie atribuită la unul dintre genurile ASI, și anume la activitatea informativ-administrativă de verificare, aceasta la rândul său presupunând asigurarea diferitor regimuri juridico-administrative cu ajutorul forțelor, mijloacelor și metodelor speciale de investigații prin colectarea informațiilor necesare despre anumite persoane pentru luarea anumitor decizii (art. 7 alin. (3) din Legii nr. 59/2012).

Analiza raportului dintre evaluarea integrității instituționale și testarea integrității profesionale, reglementată de Legea nr. 325/2013, și activitatea specială de investigații relevă o distincție formală între acestea, în timp ce, în realitate, ele se raportează ca parte a unui întreg, întregul fiind activitatea specială de investigații. Deși în mod formal ele sunt tratate ca activități separate, funcționarea lor eficientă și interconectarea lor evidentă sugerează că ele fac parte integrantă din cadrul mai amplu al ASI.

Analizând raportul dintre activitatea specială de investigații și activitatea de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, reglementată de Legea nr. 308/2017, se evidențiază mai multe elemente similare cu cele discutate anterior [70].

Concluzia generală care se formează în baza analizei raportului dintre activitatea specială de investigații și alte activități de prevenire și combatere a criminalității este că adoptarea unor legi distincte dedicate reglementării activităților de prevenire și combatere a diferitor genuri de infracțiuni denotă o nouă tendință în reglementarea juridică a ASI. Acest lucru se realizează prin crearea unor organe noi cu competențe specifice în domeniul prevenirii și combaterii unor tipuri restrânse de infracțiuni, dar care pot efectua investigații speciale similare cu cele din cadrul ASI, deși acestea sunt considerate distincte din punct de vedere formal. Această tendință de reglementare juridică ridică întrebări privind coerența și claritatea legilor în ceea ce privește activitatea specială de investigații în contextul prevenirii și combaterii infracțiunilor.

În **paragraful al doilea** accentul s-a pus pe analiza raportului dintre activitatea specială de investigații și urmărirea penală [46; 47], fiind scoasă în evidență complexitatea și dificultatea înțelegerii multiplelor aspecte pe care acesta le generează. Istoric vorbind, evoluția activităților statului în lupta împotriva criminalității permanent s-au

dezvoltat din direcția investigațiilor speciale spre forma procesuală de cercetare. Actuala tendință de dezvoltare a investigațiilor penale este orientată spre îmbinarea elementelor ASI și a procesului penal (urmăririi penale), acest vector de dezvoltare fiind acceptat de multe țări occidentale spre care aspiră să se integreze și țara noastră. Lipsa unui model foarte clar de trecere de la fosta paradigmă la una nouă și neconsiderarea unor concepte fundamentale specifice celor două materii face ca acest proces de integrare să creeze ambiguități juridice, dificultăți de înțelegere și efecte nedorite. Reformele juridice din 2012 și 2023 au avut, în general, ca obiectiv promovarea conceptului de unificare a activității de urmărire penală cu activitatea specială de investigații prin eliminarea discrepanțelor menționate anterior în doctrina juridică națională. Cu toate acestea, complexitatea relației dintre aceste domenii și schimbările legislative continue fac ca această problemă să rămână un subiect important de dezbatere și cercetare în domeniul juridic.

Reforma juridică din 2023 este o dovadă a faptului că prima reformă din 2012, prin care s-a făcut primul pas de integrare a ASI cu procesul penal, inclusiv urmărirea penală, a produs multă neclaritate și efecte nedorite. Totodată, este greu de spus de pe acum care vor fi efectele celei de a doua reformă, fiindcă se cere timp și testare practică a noilor reglementări juridice. Cu toate acestea, analiza actualelor reglementări ne permite să constatăm că legiuitorul, pe de o parte, dorește integrarea ASI și a urmării penale, iar, pe de altă parte, păstrează diferențe între acestea, și anume să fie realizate de subiecți diferiți, după proceduri diferite și valorificare a rezultatelor diferită. Însăși expresia „activitatea specială de investigații în cadrul urmării penale” deja vorbește despre faptul că acestea nu sunt identice și că activitatea specială de investigații se realizează și în afara urmării penale.

Sfera ASI comparativ cu cea a urmării penale este mult mai cuprinzătoare și depășește chiar și limitele procesului penal, cuprinzând sarcini nespecifice acestuia. Activitatea specială de investigații nu trebuie tratată strict prin prisma Legii nr. 59/2012, ci prin prisma tuturor actelor normative menite să reglementeze această materie, inclusiv prin prisma reglementărilor din CPP menite să reglementeze doar una

din direcțiile ASI, numită în limbajul doctrinar – investigații speciale (operative) penale. Necesitatea reglementării în Cod a unui segment al ASI derivă din problematica care apare în legătură cu respectarea drepturilor procesuale ale persoanei investigate și evaluarea rezultatelor obținute prin efectuarea MSI [9]. În felul acesta, reglementările din Cod cu referire la efectuarea MSI urmează să fie tratate ca fiind o instituție interdisciplinară.

Printre aspectele comune a relației dintre activitatea specială de investigații și urmărirea penală se numără: scopul lor comun – protejarea valorilor supreme ale societății împotriva infracțiunilor; sarcini comune – descoperirea și cercetarea infracțiunilor, căutarea persoanelor care se ascund de urmărirea penală; ambele sunt genuri de activitate legale ale statului.

Sub aspectul diferențelor, cele două genuri de activitate se deosebesc prin: forțele, metodele și mijloacele neoficiale specifice doar ASI; activitatea specială de investigații se realizează de către subiecții speciali, iar urmărirea penală se desfășoară exclusiv de către organul de urmărire penală; prin acțiunile de urmărire penală, se obțin probe, iar prin măsurile speciale de investigații se obțin informații care pot deveni probe doar după verificarea lor; activitatea specială de investigații este reglementată de legi și acte departamentale, în timp ce urmărirea penală doar de Codul de procedură penală.

Prevederile legislației naționale denotă faptul că elementele de fapt și probele nu sunt noțiuni identice și nu ar trebui tratate ca sinonime. Prin măsurile speciale de investigații, conform actualelor reglementări, indiferent că sunt efectuate în cadrul urmăririi penale sau până la inițierea acesteia, se obțin informații, iar în calitate de probe pot fi valorificate doar cele obținute strict în cadrul urmăririi penale (art. 93 alin. (4) CPP) [10; 23].

Raportul dintre activitatea specială de investigații și urmărirea penală, conform actualelor reglementări juridice, urmează să fie tratat ca fiind unul de subsidiaritate, în sensul că măsurile speciale de investigații se aplică doar în cazul în care acțiunile de urmărire penală devin inutile. Simplul caracter dificil al urmăririi penale nu poate fi suficient pentru a justifica utilizarea MSI ca o alternativă mai convenabilă pentru obținerea probelor.

Urmărirea penală în reglementarea actuală (art. 274 CPP) continuă să fie o activitate reactivă. Considerăm că legiuitorul ar fi putut interveni pentru a permite inițierea urmăririi penale în situații de prevenire sau pentru infracțiuni aflate încă în faza de pregătire. Această abordare ar fi putut schimba fundamental paradigma urmăririi penale, făcând-o mai proactivă și atribuind-i caracter de prevenire a infracțiunilor, în concordanță cu evoluția modernă a justiției penale.

Cel de **al treilea paragraf** a fost dedicat analizei raportului dintre activitatea specială de investigații și actele de constatare [11; 12; 79; 80], fiind pusă în evidență complexitatea și importanța elucidării acestuia. A fost prezentată poziția doctrinară față de acest raport. Au fost supuse dezbaterei normele juridice relevante și, nu în ultimul rând, din perspectivă istorică, s-a urmărit evoluția relației dintre cele două competențe. Între activitatea specială de investigații și actele de constatare putem constata următoarele laturi comune: În ambele situații se are în vedere constatarea unor fapte; Și într-un caz, și în altul sunt vizate activitățile derulate până la sesizarea organului de urmărire penală; Comună le este originea și evoluția istorică, îndeplinind pe parcurs funcții și obiective comune; ambele activități urmăresc protejarea anumitor valori contra infracțiunilor.

Totodată, între activitatea specială de investigații și actele de constatare se remarcă și anumite diferențe: Actele de constatare se consemnează în conformitate cu prevederile art. 260-261 CPP, iar rezultatele investigațiilor speciale obținute în afara procesului penal se consemnează în conformitate cu prevederile Legii nr. 59/2012 (art. 22); Actele de constatare, conform art. 273 alin.(2) CPP, constituie mijloace de probă, iar rezultatele MSI efectuate până la sesizarea organului de urmărire penală nu se bucură de o astfel de apreciere; Actele de constatare sunt reglementate de Codul de procedură penală, iar activitatea specială de investigații, inclusiv măsurile speciale de investigații efectuate înainte de sesizarea organului de urmărire penală, sunt reglementate de Legea nr. 59/2012; Actele de constatare sunt îndreptate spre constatarea unei infracțiuni, iar activitatea specială de investigații și măsurile speciale de investigații sunt orientate spre realizarea sarcinilor indicate în art. 2 din Legea nr. 59/2012; măsurile speciale de investigații se efectuează doar cu autorizarea, după caz, a

conducătorului subdiviziunii specializate, a procurorului sau a judecătorului de instrucție, iar actele de constatare nu necesită o autorizare prealabilă; Actele de constatare se realizează în mod public de către subiecții indicați în art. 273 alin. (1) CPP, cu întocmirea proceselor-verbale, în condițiile prevăzute de art. 260–261 CPP, în care se consemnează acțiunile efectuate și circumstanțele constatate. Măsurile speciale de investigații se realizează de către ofițerii de investigații ai subdiviziunilor specializate din cadrul autorităților indicate în art. 6 al Legii nr. 59/2012, cu întocmirea unui proces-verbal în conformitate cu prevederile art. 22 al Legii nr. 59/2012 și respectiv art. 136 CPP.

Capitolul patru „Măsurile speciale de investigații - element fundamental al ASI” este consacrat abordării teoretice a noțiunii și esenței MSI (secțiunea I), regimului juridic și categoriilor (sau tipologiilor) MSI (secțiunea II), conținutului MSI (secțiunea III), procedurii MSI (secțiunea IV), tacticii și metodologiei MSI (secțiunea V), valorificării rezultatelor MSI.

În prima secțiune s-a arătat că definirea conceptului de măsuri speciale de investigare este o preocupare centrală în domeniul ASI [63; 65], iar absența unei definiții clare în legislația națională reprezintă o provocare pentru doctrină. Unele definiții doctrinare privind conceptul de MSI sunt neadecvate din punct de vedere logic și nu respectă principiul proporționalității. Există definiții prea concise, care extind prea mult domeniul conceptului, și altele care conțin caracteristici excesive, limitând sfera conceptului analizat. Este important ca o definiție să conțină un număr optim de caracteristici esențiale pentru conceptul analizat.

Măsurile speciale de investigații ocupă un rol central în cadrul ASI, fiind vitale pentru atingerea scopurilor și sarcinilor acestei activități. Cu toate acestea, ele nu sunt singurele elemente constitutive ale ASI. Pe lângă măsuri, activitatea specială de investigații include o varietate de alte acțiuni, precum atragerea colaboratorilor confidențiali, crearea de organizații, desfășurarea activităților financiare specifice, furnizarea de suport informațional și documentar. Succesul măsurilor depinde de profesionalismul ofițerului de investigații, nivelul de dotare tehnică, planificarea și tactica aplicată, care implică alte acțiuni menite să sprijine eficiența ASI în ansamblu.

Prin noțiunea de „măsuri speciale de investigații” se înțelege una dintre componentele ASI formată dintr-o totalitate de acțiuni strict reglementate de lege, efectuate autorizat și prioritar confidențial de către ofițerii de investigații ai subdiviziunilor specializate ale autoritățile competente pentru realizarea scopurilor și îndeplinirea sarcinilor ASI.

În secțiunea a doua este analizat regimul juridic și categoriile (tipologia) MSI [48]. Materia ASI cuprinde diverse MSI, cu regimuri juridice diferite în funcție de contextul în care sunt aplicate. Astfel, regimul juridic al măsurilor în cadrul procesului penal se diferențiază de cel aplicat în afara acestuia. Conceptul de „MSI în cadrul și în afara procesului penal” subliniază existența unei game largi de măsuri, fiecare având propriul său regim juridic specific.

Tendința actuală în dezvoltarea legislației naționale privind activitatea specială de investigații vizează separarea în acte normative distincte a diferitelor regimuri juridice ale MSI, în funcție de tipurile de ASI: investigații penale judiciare și investigații extrajudiciare. Cu toate că activitatea specială de investigații și măsurile speciale de investigații sunt abordate ca o singură materie, există regimuri juridice distincte în funcție de domeniul vizat: în cadrul și în afara procesului penal.

Diferențierea între diversele tipologii ale MSI se face pe baza criteriilor legale, cum ar fi actul normativ în care sunt prevăzute, competența organului de autorizare, competența autorităților de efectuare a acestora și altele. Aceste criterii scot în evidență aspecte din legislație care reflectă voința legiuitorului cu privire la regimul juridic al MSI.

Tipizarea MSI se face pe baza unor criterii precum ingerința în drepturile fundamentale ale persoanei, gradul și intensitatea ingerințelor, necesitatea de autorizare, forma de efectuare, structura juridică, durata, gradul de pătrundere în mediul criminal și altele. Aceste criterii ridică probleme teoretico-practice și oferă un motiv de analiză pentru perfecționarea cadrului legal în domeniul ASI.

În cadrul celei de a treia secțiuni a fost analizat conținutul MSI, fiind evidențiate unele aspecte ce ar putea crea impedimente de înțelegere la aplicarea acestora. Prin aplicarea metodei comparative

sunt evidențiate limitele de conținut ale MSI prevăzute în Legea nr. 59/2012 și în Codul de procedură penală. Prin analiza practicii CtEDO și a literaturii de specialitate a fost concretizate anumite noțiuni, identificate defecțiuni normative și înaintate propuneri de îmbunătățire a legislației. Printre cele mai relevante observații se numără:

Cu referire la „Cercetarea domiciliului, utilizarea și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură fotografierea sau supravegherea și înregistrarea audio și video” s-a propus o nouă definiție prin care sunt incluse mențiunile lipsă privind instalarea în domiciliu a mijloacelor tehnice. Totodată, în scopul sporirii garanțiilor contra eventualelor abuzuri la realizarea acestei măsuri s-a propus o nouă redacție pentru art. 137 alin. (2) CPP prin care se impune argumentarea numărului de pătrunderi în domiciliu, detalierea, după caz, a modului de pătrundere în domiciliu, a numărului de persoane implicate și locația exactă unde vor fi montate dispozitivele.

În privința măsurii „Localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice” (art. 28 din Legea nr. 59/2012; art. 138 din CPP) s-a arătat că textul actual al legii prevede doar localizarea obiectelor, fără a menționa explicit și localizarea persoanelor. Având în vedere esența acestei măsuri s-a propus ca localizarea să vizeze atât obiectele, cât și persoanele, ori este inadmisibil ca persoanele să fie raportate la categoria obiecte.

În privința măsurii „Reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimerilor poștale” (art. 138² alin.(1) din CPP; art. 30 alin.(1) din Legea nr. 59/2012) s-a arătat că unele trimiteri poștale vizate de această măsură, precum „telegrama”, „banderola”, „container poștal”, nu mai corespund realității. Conform Hotărârii Guvernului nr. 1457/2016 actualele trimiteri poștale se împart în: scrisori; aerograme; cărți poștale; imprimate; cecograme; „saci M”; pachete mici și colete poștale. Totodată, având în vedere faptul că această măsură în actuala reglementare vizează doar trimiterile poștale efectuate prin intermediul instituțiilor poștale și nu acoperă corespondența efectuată prin alte modalități, s-a propus extinderea acestei măsuri și asupra corespondenței transmise prin orice alt mijloc atât prin intermediul instituțiilor poștale, cât și prin intermediul oricărei persoane fizice sau juridice care efectuează activități de transport sau transfer de informații. De asemenea, s-a intervenit cu propunerea ca prevederilor

acestei măsuri (art. 138² alin.(6) din CPP; art. 30 alin.(6) din Legea nr. 59/2012), prin care se impune păstrarea secretului măsurii, să li se confere caracter general valabil tuturor MSI.

Cu referire la măsura „Colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată” (art. 36¹ din Legea nr. 59/2012) s-a intervenit cu propunerea de excludere a termenului „comparată” din titlul și conținutul acesteia, conferindu-i o mai mare flexibilitate de aplicare acestei măsuri. Astfel, măsura nu va fi limitată doar la scopuri de comparație, ci și la scopuri de diagnosticare și analiză, urmând să fie denumită „Colectarea mostrelor pentru cercetare”.

În cadrul celei de a patra secțiune a fost analizată procedura MSI. Ultimele modificări legislative din 2023 reflectă o nouă politică penală care restricționează utilizarea MSI strict conform prevederilor Codului de procedură penală, eliminându-se sarcinile de curmare, descoperire și cercetare a infracțiunilor și identificare a făptuitorilor. Absența clarificării cu privire la pornirea urmăririi penale și eliminarea unor temeieri pentru efectuarea MSI indică o schimbare semnificativă în abordarea acestor măsuri.

Legislația națională nu definește conceptul de temeii pentru efectuarea MSI, creând confuzie în utilizarea termenilor „temei” și „motiv”. Propunerea de a alinia prevederile legale cu o sintaxă clară și previzibilă ar contribui la eliminarea acestei probleme.

Cercetările efectuate arată că nu există diferențe semnificative între „temei” și „motive” de efectuare a MSI și că aceste două noțiuni pot fi considerate sinonime. Defnirea clară a termenului „temei” și reflectarea acestuia în documente oficiale sunt importante pentru asigurarea legalității și fundamentării MSI[88, p. 60].

Modificările legislative din 2023 au restricționat posibilitatea punerii MSI strict în limitele urmăririi penale, ridicând întrebări cu privire la funcționarea practică a noilor reglementări. Alinierea prevederilor legale și clarificarea termenilor ar contribui la evitarea unor interpretări greșite și asigurarea unei aplicări corecte a legii.

Legislația națională stabilește condițiile de autorizare a MSI, subliniind importanța unei proceduri corespunzătoare și respectarea competențelor specifice ale autorităților implicate. Analiza comparativă a legislației relevă necesitatea alinierii prevederilor legale pentru

evitarea ambiguităților și neclarităților în aplicarea legii.

Procedura de consemnare a rezultatelor MSI necesită clarificări în ceea ce privește termenele și responsabilitățile judecătorului sau procurorului în verificarea legalității efectuării măsurii respective. Omisiunile tehnice ar trebui corectate pentru asigurarea coerenței și predictibilității procedurii.

Notificarea persoanelor investigate prin MSI este importantă pentru protejarea drepturilor individuale și prevenirea abuzurilor, iar lipsa notificării ulterioare poate fi justificată în anumite circumstanțe, pentru eficacitatea investigațiilor. Cu toate acestea, transparența și comunicarea adecvată sunt esențiale pentru asigurarea legalității și responsabilității în aplicarea MSI.

În cadrul celei de a cincea secțiune a fost analizată tactica și metodologia MSI [31], acestea fiind elemente fundamentale ale ASI și reprezentând modalități raționale și eficiente de atingere a scopurilor și sarcinilor specifice. Acestea constituie aspecte esențiale ale procesului de descoperire a infracțiunilor și sunt considerate instrumente cheie în combaterea infracționalității[78]. Deși activitatea specială de investigații ca disciplină științifico-didactică are o istorie nu atât de îndepărtată, dezvoltarea sa a început în cadrul criminalisticii acum aproape un secol[67], iar compartimentele sale, inclusiv tactica și metoda investigațiilor speciale, sunt în continuă dezvoltare și consolidare.

Absența unui consens privind definirea tacticii și metodicii investigațiilor speciale poate fi considerată un aspect normal al procesului de dezvoltare științifică, mai ales în contextul în care este respectat principiul confidențialității. Cu toate acestea, tactica MSI prezintă o componentă esențială a planificării și implementării acestor măsuri, implicând aspecte precum stabilirea obiectivelor, evaluarea resurselor disponibile, gestionarea riscurilor și luarea deciziilor operative. Tactica este esențială pentru eficacitatea investigațiilor speciale, solicitând practicanților să manifeste calități precum gândire strategică și previziune.

Metodica investigațiilor speciale se referă la abordarea detaliată a implementării acestor măsuri, incluzând utilizarea procedeeleor și tehnicilor specifice pentru colectarea informațiilor relevante. Aceasta implică aplicarea unor procedee științifice și tehnice în vederea rea-

lizării obiectivelor investigației, gestionarea eficientă a resurselor și personalului, precum și pregătirea avansată pentru utilizarea tehnicilor și echipamentelor necesare.

În secțiunea a șasea a fost discutată problema valorificării rezultatelor MSI. Valorificarea rezultatelor MSI a fost și rămâne în continuare o problemă foarte sensibilă pentru teoria ASI [81] și a procesului penal, rezolvarea ei fiind și una din cauzele determinante ale fuziunii reglementărilor normative ale acestor două materii. Cu toate acestea, rezultatele MSI nu ar trebui privite strict prin prisma valorificării lor în calitate de probe în procesul penal, este și acesta un aspect foarte important, însă menirea MSI este să contribuie la realizarea scopurilor și sarcinilor ASI, iar rezultatele MSI necesită întâi de toate să fie valorificate exact în aceiași direcție.

Conceptul de rezultate ale MSI poate fi perceput în diferite moduri. Într-o accepțiune mai largă, presupune realizarea scopurilor și sarcinilor în vederea cărora au fost dispuse respectivele măsuri. Într-o abordare mai îngustă, prin rezultate ale MSI se au în vedere informații, documente și obiecte purtătoare de informații, mostre pentru cercetare, înregistrări audio, video, foto, etc. Există și o altă abordare a rezultatelor MSI: absența obiectelor căutate în anumite locuri sau neconfirmarea unor informații verificate este, de asemenea, un rezultat, deoarece permite reducerea gamei de versiuni înaintate și identificarea noilor direcții de lucru. Rezultat al MSI poate fi și reușita destrămării unui grup criminal în urma unor combinații de dezinformare. Înlăturarea factorilor și condițiilor care favorizează săvârșirea infracțiunilor este și acesta un rezultat al MSI. Tot rezultat al MSI se va considera și crearea condițiilor favorabile pentru efectuarea altor MSI.

Legislația națională, în diferite perioade, a valorificat în mod diferit rezultatele ASI, inclusiv și a MSI, în special pe dimensiunea recunoașterii lor în calitate de probe. Inițial acestea puteau fi utilizate la pregătirea și efectuarea acțiunilor de urmărire penală și la înfăptuirea MSI în scopul prevenirii, curmării și descoperirii infracțiunilor, precum și în calitate de probe pentru dosarele penale (art. 10 din Legea nr. 45/1994). Ulterior, începând cu 2012, în ceea ce privește valorificarea acestor rezultate ca probe, legislația a devenit oarecum confuză, fiindcă Legea procesuală le admitea ca probe (art. 93 alin. (4) CPP),

iar Legea nr. 59/2012 nu le conferea aceeași valoare dacă erau obținute în afara unei cauze penale (art. 24). Începând cu 2024, rezultatele MSI nu mai pot fi admise ca probe dacă sunt obținute în afara urmăririi penale (art. 93 alin. (4) CPP).

Tendința actuală de perfecționare a cadrului normativ pe dimensiunea valorificării rezultatelor MSI este îndreptată spre extinderea spectrului de destinații spre care acestea ar putea să fie utilizate (art. 24 din Legea nr. 59/2012 și art. 136 alin. (7) CPP). Totodată, se atestă și tendința de neadmitere a rezultatelor MSI în procesul probator decât dacă acestea au fost obținute în cadrul urmăririi penale și au fost verificate prin mijloacele de probă prevăzute la art. 93 alin.(2) CP.

În Capitolul cinci „Perfecționarea cadrului juridic național privind activitatea specială de investigații” s-a pus accentul mai mult pe perfecționarea cadrului legal în domeniul ASI. În secțiunea I a fost analizată structura reglementărilor normative privind activitatea specială de investigații, aceasta fiind alcătuită din mai multe nivele: 1) Nivelul juridic internațional (Declarații, convenții, acorduri tangențiale problematicii ASI la care Republica Moldova este parte); 2) Nivelul juridic constituțional (Constituția; Deciziile Curții Constituționale); 3) Nivelul juridic legislativ (totalitatea legilor naționale care direct sau indirect reglementează activitatea specială de investigații); 4) Nivelul juridic subordonat legii (ordine departamentale și interdepartamentale, dispoziții, instrucțiuni în materia ASI) [61].

Direcția actuală de dezvoltare a nivelului de reglementare legislativ a ASI este orientată spre decentralizare, activitatea specială de investigații rămânând unitară prin prisma aspectului științific, didactic și tactico-aplicativ. Această direcție nu a fost permanent aceeași. Inițial, accentul era pus pe unificarea, sistematizarea și consolidarea tuturor normelor într-un singur act legislativ (Legea nr. 45/1994), ulterior, prin reforma din 2012, acest curs a fost modificat, orientându-se către decentralizare reglementărilor în diferite acte legislative, ținându-se cont de tipologia sarcinilor atribuite acestui domeniu. Astfel, reglementările privind activitatea specială de investigații în materie penală au fost separate și integrate în Codul de procedură penală, celelalte care nu implicau investigarea infracțiunilor au fost păstrate în Legea nr. 59/2012. Ulterior, au fost adoptate și alte legi destinate

reglementării unor segmente specifice ale ASI.

Adoptarea Legii nr. 179/2023 privind activitatea contrainformativă și informativă externă, a marcat separarea într-un act normativ distinct a reglementărilor ASI legate de asigurarea securității statului. Această direcție de dezvoltare a reglementărilor ASI sugerează posibilitatea ca în viitor și alte sectoare ale acestei materii să fie reglementate în legi distincte. Evoluția în cauză ar trebui înțeleasă nu ca pe o restrângere a limitelor ASI, ci ca pe o dezvoltare pe orizontală a sistemului de reglementare juridică a acestei materii. Activitatea specială de investigații nu se identifică cu limitele de reglementare a Legii nr. 59/2012. Aceasta, deși este consacrată ASI, nu cuprinde totalitatea normelor de reglementare a acestei materii. Prin urmare, constatăm că direcția ulterioară de dezvoltare a reglementărilor ASI este orientată spre o decentralizare, rămânând unitară prin prisma aspectului științific, didactic și tactico-aplicativ.

Se prezumă că decentralizarea reglementării ASI ar putea să confere o mai mare flexibilitate în ceea ce privește distribuirea competențelor organelor abilitate să efectueze investigații speciale, inclusiv MSI. Totodată, aceasta permite diversificarea garanțiilor respectării drepturilor persoanei în funcție de scopul urmărit. Nu sunt necesare și nici posibile aceleași garanții în materie penală și în materie de securitate (individuală, publică, penitenciară). În materia penală se impun cele mai solide și fiabile garanții, lipsa acestora ar putea atrage condamnarea ilegală a persoanei. În materia securității astfel de consecințe sunt excluse din considerentul că rezultatele obținute nu sunt folosite în procesul probator.

În cadrul celei de **a doua secțiune** s-a punctat pe unele probleme actuale și soluții privind reglementarea juridică a investigațiilor speciale. A fost supus dezbaterilor conceptul de respectare a drepturilor și libertăților persoanei, arătându-se rolul extrem de important pe care îl are în cadrul ASI. Esența respectării drepturilor și libertăților persoanei constă în respectarea prevederilor constituționale și a actelor internaționale privind aceste drepturi și libertăți[35; 36; 49; 58]. Totodată, subliniem că încălcarea respectivelor drepturi nu trebuie identificată cu restrângerea lor. Acestea sunt două concepte diferite și diametral opuse: prima implică o acțiune ilegală, nerespectând drepturile persoanei, în timp ce cea de-a doua, restrângerea legală, reprezintă o formă de respectare a acestor drepturi.

Raportul dintre respectarea și restrângerea drepturilor și libertăților persoanei în cadrul ASI trebuie abordat prin prisma caracterului relativ al unor drepturi constituționale. Respectarea drepturilor poate fi manifestată în două forme: deplină și limitată. Forma deplină presupune menținerea intangibilă a drepturilor, în timp ce forma limitată implică restrângerea lor în conformitate cu legea. Astfel, restrângerea drepturilor persoanei prin activitatea specială de investigații, inclusiv prin MSI, nu echivalează cu nerespectarea acestora, ci reprezintă una dintre formele de respectare. Această interpretare clarifică abordarea aleasă de legiuitor de a distinge între noțiunile „respectarea drepturilor și libertăților persoanei” și „restrângerea drepturilor persoanei” în contextul condiționării admisibilității datelor de fapt obținute prin activitatea specială de investigații în calitate de probe (art. 93 alin.(4) CPP).

Respectarea drepturilor și libertăților persoanei în materia ASI include nu numai abținerea pasivă de la acțiuni care ar putea duce la încălcarea acestor drepturi și libertăți, ci și la adoptarea de măsuri active care vizează restrângerea rezonabilă, în condițiile legii, a acestora pentru îndeplinirea sarcinilor ASI. Prin urmare, nu interzicerea efectuării MSI ar fi soluția care ar duce la respectarea drepturilor și libertăților persoanei, fiindcă aceasta atrage imposibilitatea realizării scopurilor și sarcinilor ASI, ci fixarea în lege a unor garanții care ar diminua arbitriul, precum fixarea temeiurilor și condițiilor clare ce ar satisface necesitatea și proporționalitatea restrângerii acestor drepturi și libertăți, stabilirea duratei de timp rezonabile de efectuare a MSI, stabilirea condițiilor de păstrare a informațiilor confidențiale, stabilirea procedurii de distrugere a informațiilor ce conțin date cu caracter personal, reglementarea procedurilor de restabilire a drepturilor încălcate etc.

Demnitatea umană este o valoare supremă a omului care nu poate fi restrânsă și nici nu poate fi atribuită în mod exclusiv procesului penal, ea fiind o cerință universală valabilă tuturor sferelor relațiilor sociale. Prin urmare, această cerință are legătură directă cu ASI, context în care considerăm oportun ca în lista principiilor ASI prevăzută în art. 3 Legea nr. 59/2012, alături de principiul respectării drepturilor și libertăților persoanei, să fie introdus principiul respectării demnității umane.

În contextul celor relatate, găsim depășită formularea prevederilor art. 93 alin. (4) CPP prin care s-a stabilit admisibilitatea ca probe a

datelor de fapt obținute prin activitatea specială de investigații cu restrângerea drepturilor persoanei autorizată doar de instanța de judecată. Această construcție juridică pune sub semnul întrebării valorificarea rezultatelor ASI, inclusiv a MSI autorizate de procuror. Totodată, sintagma „în cadrul urmăririi penale” introdusă recent în conținutul acestui alineat schimbă esențial menirea acestei norme, dintr-un „filtru juridic” al datelor ASI obținute în afara procesului penal, într-un „filtru” al datelor ASI obținute în cadrul urmăririi penale, lăsând în același timp fără valoare probatorie rezultatele obținute prin măsurile speciale de investigații efectuate până la pornirea urmăririi penale (art. 134 alin. (2) CPP). Propunem de lege ferenda substituirea sintagmei „în cadrul urmăririi penale” cu sintagma „în cadrul procesului penal” și, totodată, excluderea expresiei „cu respectarea drepturilor și libertăților persoanei sau cu restricția unor drepturi și libertăți autorizată de către instanța de judecată” din prevederile art. 93 alin. (4) CP.

Cea de **a treia secțiune** a fost dedicată analizei conceptului de protecție juridică a ofițerilor de investigații și a altor participanți la efectuarea investigațiilor speciale, fiind abordată problematica garanțiilor de neatragere la răspundere penală în legătură cu participarea autorizată a acestora la unele activități interzise de legea penală în vederea creșterii eficacității combaterii criminalității. Acest subiect are caracter complex, implicând abordarea normelor de drept specifice diferitor materii, precum activitatea specială de investigații, procesul penal și dreptul penal material. Doar coerența dintre normele acestor materii poate să asigure protecția juridică necesară ofițerilor de investigații și a altor participanți la efectuarea investigațiilor speciale în vederea combaterii criminalității în condițiile statului de drept.

Analiza actualelor reglementări juridice menite să garanteze protecție juridico-penală ofițerilor de investigații și altor participanți la efectuarea investigațiilor speciale dezvăluie anumite incertitudini, construcții juridice greu de înțeles, lipsite de armonie și contrare principiului separării normelor în funcție de ramurile de drept, ceea ce subminează valoarea acestor prevederi ca garanție pentru realizarea MSI legate de săvârșirea unor activități ce atentează la valorile protejate de legea penală. În acest context, construcțiile juridice privind „Infrațiunea controlată” (art. 14 din Legea nr. 50/2012) și

„infraacțiunea/contravenția simulată” (art. 138¹⁰ alin. (8) CPP) sunt exemple evidente de neconformitate cu teoria dreptului penal.

Prin urmare, s-a creat o situație inacceptabilă, pe de o parte, legea conferă caracter licit activităților ofițerului de investigații care prin natura lor aduc atingere valorilor protejate de legea penală, iar, pe de altă parte, aceleași fapte sunt interzise de legea penală, fiind considerate infracțiuni. În aceste condiții, se impune necesitatea includerii în legea penală a unei cauze care înlătură caracterul penal al faptei în legătură cu exercitarea legii, deoarece legea penală în Republica Moldova este unica lege penală care stabilește faptele care constituie infracțiuni, precum și cauzele (circumstanțele) în care caracterul penal al faptei este exclus (art. 1 CP).

Analiza exercitării legii în comparație cu alte cauze care înlătură caracterul penal al faptei prevăzute în Codul penal al Republicii Moldova evidențiază deosebiri esențiale între acestea, ceea ce ne permite să afirmăm cu certitudine că executarea legii reprezintă o cauză distinctă care înlătură caracterul penal al faptei și necesită să fie inclusă în Codul penal. În acest context, propunem *de lege ferenda* includerea unui nou articol în Codul penal al Republicii Moldova cu următorul conținut: „Articolul 40² Exerțitarea legii: Nu constituie infracțiune fapta, prevăzută de legea penală, săvârșită în vederea executării unui drept sau îndeplinirii unei obligații impuse de lege, cu respectarea condițiilor și limitelor prevăzute de aceasta”.

În cea de **a patra secțiune** s-a pus în discuție problema consolidării regimului de protecție a drepturilor persoanei și de control în cadrul ASI. Controlul este esențial pentru prevenirea abuzurilor, fiind procesul prin care anumiți subiecți autorizați verifică și supraveghează activitatea subdiviziunilor specializate și a angajaților lor. Scopul este să se asigure respectarea legilor, principiilor și să se îmbunătățească eficiența MSI.

Există mai multe forme de control al ASI: control parlamentar, judiciar, al procurorului, al ofițerului de urmărire penală și control departamental. Aceste forme de control se concentrează pe diferite aspecte ale activității, formând un sistem ierarhic de supraveghere. În general, procurorul are cele mai multe atribuții în acest sens.

Controlul parlamentar, așa cum este definit în art. 38 din Legea nr. 59/2012, reprezintă o garanție fundamentală a democrației, asigurând că activitatea specială de investigații este realizată în acord cu valorile

și principiile constituționale. Însă, precum orice instrument legislativ, este esențial ca acesta să fie revizuit și adaptat periodic, în funcție de realitățile și provocările contemporane. Deși articolul indicat cuprinde dispoziții esențiale, există domenii care ar putea beneficia de revizuire și consolidare. O eventuală detaliere a criteriilor de evaluare a rapoartelor sau introducerea unor mecanisme de feedback de la societatea civilă ar putea crește calitatea și eficacitatea controlului. De asemenea, ar fi benefică explicitarea mecanismelor de răspundere în cazul în care se identifică nereguli sau abuzuri.

Esența controlului exercitat de procuror asupra respectării legilor de către organele care efectuează ASI constă în realizarea de către procurorii autorizați, în limitele competenței lor, a acțiunilor de verificare, menite să prevină în mod prompt, să identifice și să remedieze încălcările legii, să restabilească drepturile încălcate și să tragă la răspundere pe cei vinovați.

Controlul exercitat de către judecătorul de instrucție asupra MSI reprezintă, în esență, o formă de control asupra ASI. Totuși, acest tip de control nu se aplică întregii activități speciale de investigații, ci este mai degrabă un control limitat, concentrat pe asigurarea legalității și protecției drepturilor persoanei în ceea ce privește măsurile speciale de investigații care intră în competența judecătorului de instrucție pentru autorizare. Conform prevederilor legale actuale, limitele controlului judiciar asupra ASI exercitat de către judecătorul de instrucție se rezumă la: 1) autorizarea, prelungirea și încetarea MSI atribuite în competența sa; 2) evaluarea juridică și transferul de informații dintr-o cauză penală în alta; 3) păstrarea și distrugerea informațiilor obținute prin măsurile speciale de investigații autorizate de judecător.

Controlul departamental al ASI constă în activitatea desfășurată de către conducătorii subdiviziunilor specializate din cadrul sau subordonate MAI, MA, CNA, SPPS, SV, SFS și ANP, în scopul monitorizării legalității acțiunilor desfășurate de către ofițerii de investigație aflați în subordine, care efectuează investigații speciale pentru îndeplinirea sarcinilor atribuite acestui gen de activitate, utilizarea eficientă a forțelor și mijloacelor destinate ASI și garantarea drepturilor și libertăților cetățenilor. Conform actualelor reglementări juridice acest tip de control vizează doar segmentul de ASI efectuată în afara procesului penal.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În încheierea cercetării monografice evidențiem *rezultate obținute* în urma realizării scopului formulat și obiectivelor stabilite în teză și care au contribuit la soluționarea problemei științifice importante cercetate, care rezidă în analiza complexă a problemelor cu caracter conceptual privind ASI în condițiile statului de drept, accentul fiind pus pe înțelegerea și perfecționarea reglementărilor juridice naționale prin alinierea la standardele internaționale. Acest studiu complex a contribuit la fundamentarea teoretică a sistemului de reglementări juridice în materia investigațiilor speciale și la formularea de propuneri *de lege ferenda*, consolidând astfel cadrul legal în conformitate cu principiile statului de drept și exigențele acestuia.

Printre rezultatele științifice principale propuse pentru susținere: Determinarea etapelor de dezvoltare a ASI prin evoluția metodelor și mijloacelor specifice; fundamentarea originii și transformărilor reglementărilor juridice a ASI; analiza normativității ASI în diverse contexte istorice; analiza caracteristicilor esențiale ale ASI; argumentarea caracterului secret și public al ASI; demonstrarea legalității și competenței subiecților ASI; accentuarea caracterului proactiv și reactiv al ASI; analiza componentei tactice și metodice a ASI, evidențierea altor procedee de acțiune în cadrul ASI; aprecierea utilității sociale și a rolului ASI în securitatea națională; analiza corelării ASI cu drepturile omului, respectarea drepturilor ca principiu fundamental și diferențierea între restrângerea și încălcarea drepturilor în cadrul ASI; aprecierea competențelor subiecților ASI; determinarea distincției dintre diferitele tipuri de subiecți ASI; demonstrarea competenței ofițerului de investigații ca singur subiect care efectuează MSI; redefinirea conceptului de ASI; argumentarea complexității și legăturilor indisolubile între scop, sarcini, forțele și mijloacele ASI; identificarea direcțiilor de dezvoltare legislativă a ASI; analiza regimurilor juridice de efectuare a MSI; relevarea caracterului interdisciplinar al MSI reglementate în CPP; determinarea raportului dintre ASI și alte activități conexe; delimitarea ASI de activitatea poliției, evidențierea caracterului subsidiar al ASI față de procesul penal; analiza protecției juridice a participanților la investigații speciale; identificarea deficiențelor legislative; argumentarea includerii în Codul penal a „Executarea legii” ca o nouă cauză care înlătură caracterul penal

al faptei; relevarea tendinței de interdicere a investigării infracțiunilor prin investigații speciale în afara procesului penal; promovarea respectării demnității umane, operativității și subsidiarității ca principii de bază a ASI; argumentarea propunerilor de lege ferenda pentru îmbunătățirea cadrului normativ și eficientizarea ASI.

Rezumând cele discutate în prezenta lucrare, evidențiem următoarele **concluzii generale**:

1. Conceptul ASI implică diferite perspective de abordare. Ca știință, ASI nu are un trecut foarte îndepărtat (Capitolul I). Avându-și originea în cadrul criminalisticii a parcurs inițial o ascensiune comună, ulterior fiind divizată și dezvoltată în mod separat, moment din care a continuat să se dezvolte și ca disciplină didactică (Secțiunea 4.5) [31]. În calitate de activitate practică, ASI se distinge prin eforturile organelor specializate ale statului de a îndeplini în mod operativ anumite sarcini specifice. Elementele și tehnicile acestei activități pot fi urmărite până în cele mai îndepărtate perioade istorice (Secțiunea 2.1) [28]. Recunoașterea oficială a acestei activități s-a produs relativ recent, odată cu proclamarea țării noastre ca stat de drept. Promulgarea primei legi (Legea nr. 45/1994), dedicate reglementării investigațiilor speciale, a marcat începutul abordării ASI ca un domeniu juridic care cuprinde totalitatea normelor, menite să reglementeze diverse tipuri de relații sociale ce apar în legătură cu investigațiile speciale îndreptate spre realizarea anumitor sarcini (Secțiunea 5.1)[27].

2. Conținutul ASI, pe lângă MSI, include și alte acțiuni de ordin organizatoric, informațional, analitic, execuțional și de altă natură efectuate pentru îndeplinirea scopurilor și sarcinilor stabilite de lege. Acțiunile de urmărire penală nu fac parte din conținutul ASI (Secțiunea 2.2)[47].

3. Scopul ASI constă în protejarea anumitor valori sociale, iar culegerea de informații este doar unul dintre mijloacele folosite în acest sens. Protejarea anumitor valori și culegerea informațiilor pentru protejarea acestora nu sunt noțiuni identice, acestea ar trebui privite prin prisma raportului dintre scop și mijloace. Deși culegerea de informații este importantă, ea nu poate fi considerată ca fiind scopul ASI. Astfel, considerăm nereușită evidențierea culegerii de informații în art. 1 din Legea nr. 59/2012 ca fiind scopul ASI.

4. ASI reprezintă un gen legal și complex de activitate al organelor de stat special împuternicite să efectueze acțiuni fizice și intelectuale prioritare în mod secret, în scopul asigurării ordinii publice, prevenirii infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității persoanei, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale (Secțiunea 2.2).

5. Caracterul complex al ASI implică diferitele sale tipuri de activitate: Investigații speciale penale; Investigații speciale de căutare și identificare; Investigații administrative de verificare; Investigații de asigurare a securității. S-ar putea ca în viitor, prin voința legiuitorului, numărul tipurilor ASI să se extindă în direcția soluționării unor sarcini noi nelegate de combaterea criminalității (Secțiunea 2.2).

6. Multitudinea și complexitatea problemelor de ordin teoretic și aplicativ în materia ASI derivă din tratamentul juridic neuniform și uneori superficial al conceptului de ASI (Capitolul II).

7. Structura sistemului de reglementare juridică a ASI cuprinde mai multe niveluri: 1) Nivelul juridic internațional (Declarații, convenții, acorduri relevante pentru ASI la care Republica Moldova este parte); 2) Nivelul juridic constituțional (Constituția, deciziile Curții Constituționale); 3) Nivelul juridic legislativ (totalitatea legilor naționale care reglementează direct sau indirect ASI); 4) Nivelul juridic subordonat legii (ordine departamentale și interdepartamentale, dispoziții, instrucțiuni privind ASI) (Secțiunea 5.1)[61].

8. Direcția actuală de dezvoltare a nivelului de reglementare legislativă a ASI este orientată spre descentralizare, menținând totuși unitatea prin prisma aspectului științific, didactic și tactic-aplicativ. Această direcție presupune că reglementările diferitelor tipuri de investigații speciale să se regăsească în acte legislative distincte, ținând cont de tipologia sarcinilor atribuite acestui domeniu. Această tendință nu ar trebui înțeleasă ca o restrângere a limitelor ASI, ci ca o extindere pe orizontală a sistemului de reglementare juridică a acestei materii. ASI nu se identifică cu limitele de reglementare ale Legii nr. 59/2012. Deși consacrată ASI, aceasta nu cuprinde totalitatea normelor de reglementare a acestui gen complex de activitate (Secțiunea 5.1)[26].

9. Avantajele decentralizării reglementării ASI în diferite acte normative pot fi prezumate prin conferirea unei flexibilități mai extinse în ceea ce privește distribuirea competențelor organelor abilitate să

efectueze investigații speciale, inclusiv MSI (Secțiunea 2.3). Totodată, aceasta permite diversificarea garanțiilor respectării drepturilor persoanei în funcție de scopul urmărit (Secțiunea 2.4). Nu par necesare și nici posibile aceleași garanții în materie penală și în materie de securitate (individuală, publică, penitenciară). În materia penală se impun cele mai solide și fiabile garanții, lipsa acestora ar putea atrage condamnarea ilegală a persoanei. În materia securității astfel de consecințe sunt excluse din considerentul că rezultatele obținute nu sunt admise în procesul probator (art. 94 alin. (4) CPP) (Secțiunea 4.6).

10. Dezvoltarea reglementărilor ASI este strâns legată de evoluția și dezvoltarea conceptului drepturilor omului și a drepturilor procesuale ale participanților la procesul penal. Legiuitorul se confruntă în mod constant cu dificultatea de a echilibra balanța între obligația pozitivă a statului de a proteja valorile sociale comune (unde ASI reprezintă un mijloc eficient) și obligația negativă de a nu restricționa nejustificat drepturile individuale (ASI, prin natura sa, implică restrângerea anumitor drepturi), ceea ce impune reglementarea garanțiilor suficiente contra eventualelor abuzuri din partea organelor competente să desfășoare ASI (Secțiunea 2.4).

11. Spectrul actual al garanțiilor respectării drepturilor omului în ASI incluse în sistemul de drept național corespunde standardelor internaționale a statului de drept (Secțiunea 2.4)[51].

12. Sfera de acțiune a ASI comparativ cu cea a urmăririi penale este mult mai cuprinzătoare și depășește chiar și limitele procesului penal, cuprinzând sarcini nespecifice acestuia. Necesitatea reglementării în CPP a unui segment al ASI (investigațiile penale) a derivat din problematica apărută în legătură cu respectarea drepturilor procesuale ale persoanei investigate și evaluarea rezultatelor obținute prin efectuarea MSI (Secțiunea 4.6). În felul acesta, reglementările din CPP cu privire la efectuarea MSI necesită să fie tratate ca o instituție interdisciplinară[60].

13. Raportul dintre ASI și urmărirea penală, conform actualelor reglementări juridice, urmează să fie tratat ca fiind unul de subsidiaritate, în sensul că MSI se aplică doar în cazul în care acțiunile de urmărire penală devin inutile. Simplul caracter dificil al urmăririi penale nu poate fi suficient pentru a justifica utilizarea MSI ca o alternativă mai convenabilă pentru obținerea probelor (Secțiunea 3.2)[57].

14. Regimul juridic de efectuare al MSI este determinat de tipologia sarcinilor ce urmează să fie realizate. Legiutorul a ales să despartă diferite regimuri juridice de dispunere a MSI în legi distincte. Astfel, regimul juridic al MSI reglementat în CPP diferă de cel reglementat de Legea nr. 59/2012, fiecare dintre acestea urmărind sarcini diferite (Secțiunea 4.2). În acest context, conținutul MSI poate implica un număr diferit de acțiuni în funcție de regimul juridic de aplicare (Secțiunea 4.3).

15. Condițiile actuale de dispunere a MSI nu corespund în deplină măsură principiului subsidiarității și raționalității, ceea ce împiedică oportunitatea de a selecta prioritar măsura cu un grad mai scăzut de ingerință în defavoarea măsurii cu un grad mai înalt de ingerință (Secțiunea 5.2).

16. Politica ASI promovată prin modificările juridice din 2023 relevă faptul că investigarea infracțiunilor, inclusiv în faza de pregătire și tentativă, se efectuează strict în conformitate cu prevederile CPP, din Legea nr. 59/2012 fiind eliminate atât sarcinile care vizau infracțiunile, cât și temeiurile de dispunere a MSI pentru investigarea acestora. Totodată, ofițerul de investigații are obligația să sesizeze organul de urmărire penală atunci când constată o bănuială rezonabilă că se pregătește, se săvârșește sau a fost săvârșită o infracțiune (art. 19 alin.(2) și art. 20 alin.(11) din Legea nr. 59/2012) (Secțiunea 4.4).

17. Rezultatele ASI, inclusiv cele obținute prin efectuarea MSI nu se identifică cu „probele” în procesul penal. Prin verificare și valorificare rezultatele investigațiilor speciale pot însuși calitatea de probe în procesul penal art. 93 alin. (4) CPP (Secțiunea 3.2)[56].

18. Actualele reglementări juridice în domeniul ASI relevă distincția între noțiunile „subiect al ASI”, „subiect care efectuează ASI” și „subiect care efectuează MSI”, acestea aflându-se în raport de derivare din una în alta. Prin aceasta, se conturează clar că nu orice subiect al ASI are în mod automat competența de subiect care efectuează ASI, respectiv nu orice subiect care efectuează ASI este implicit și subiect care efectuează MSI. Totodată se poate afirma că orice subiect care efectuează MSI este în același timp și subiect al ASI, însă nu orice subiect al ASI este și subiect care efectuează MSI. Din perspectiva cadrului legal actual, doar ofițerul de investigații este autorizat să efectueze direct MSI, fiind învestit cu competențele necesare pentru îndeplinirea scopurilor și sarcinilor ASI. Este important să evidențiem faptul că aceasta nu exclude contribuția va-

loroasă adusă de ceilalți subiecți ASI, adică participanți, inclusiv persoanele fizice și juridice implicate în furnizarea de resurse materiale pentru desfășurarea ASI și efectuarea MSI (Secțiunea 2.3)[55].

19. Conceptul de respectare a drepturilor și libertăților persoanei în ASI presupune că aceste drepturi și libertăți sunt considerate intangibile, fie în totalitate, fie în anumite limite, conform prevederilor constituționale și internaționale. Este important de subliniat că încălcarea acestor drepturi nu trebuie confundată cu restrângerea lor legală. Aceste două concepte sunt diferite, iar distincția dintre ele este esențială: încălcarea reprezintă o acțiune ilegală, în timp ce restrângerea legală este o formă de respectare a acestor drepturi (Secțiunea 5.2)[49].

20. Raportul dintre respectarea și restrângerea drepturilor și libertăților persoanei în cadrul ASI trebuie abordat prin prisma caracterului relativ al unor drepturi constituționale. Respectarea drepturilor poate fi exprimată în două forme distincte: respectarea deplină și respectarea limitată. Respectarea deplină implică menținerea lor intangibilă, în timp ce respectarea limitată presupune restrângerea lor în conformitate cu prevederile legale. Este important de subliniat că restrângerea drepturilor prin ASI, inclusiv prin efectuarea MSI, nu echivalează cu nerespectarea acestora, ci reprezintă una dintre formele de respectare. Această interpretare clarifică înțelesul „respectării drepturilor și libertăților persoanei” ca principiu fundamental al ASI și ca noțiune distinctă față de noțiunea de „restrângere a drepturilor persoanei” în contextul condiționării admisibilității datelor de fapt obținute prin ASI în calitate de probe (art. 93 alin.(4) CPP) (Secțiunea 5.2).

În temeiul concluziilor și constatărilor formulate mai sus intervenim cu următoarele **Recomandări de lege ferenda**:

1. Includerea unui nou articol în Codul penal al R. Moldova cu următorul conținut:

„Articolul 40² Exercițarea legii

Nu constituie infracțiune fapta, prevăzută de legea penală, săvârșită în vederea executării unui drept sau îndeplinirii unei obligații impuse de lege, cu respectarea condițiilor și limitelor prevăzute de aceasta” (Secțiunea 5.3).

2. Substituirea sintagmei din art. 93 alin. (4) CPP - „în cadrul ur-

măririi penale” cu sintagma „în cadrul procesului penal” și excluderea expresiei „cu respectarea drepturilor și libertăților persoanei sau cu restricția unor drepturi și libertăți autorizată de către instanța de judecată” (Secțiunea 5.2).

3.Substituirea sintagmei din art. 135 alin. (6) CPP - „Dacă sunt temeiuri suficiente” cu sintagma „Dacă sunt condiții și temeiuri (motive) suficiente”, iar sintagma „În cazul în care constată lipsa temeiurilor suficiente” cu sintagma „În cazul în care constată lipsa condițiilor și temeiurilor (motivelor) suficiente” (Secțiunea 4.4).

4.Completarea art. 135 CPP cu alin. (13) „Toți participanții și cei prezenți la efectuarea măsurii speciale de investigații sunt preveniți despre obligativitatea păstrării secretului acesteia, nedivulgării informațiilor cu privire la urmărirea penală, precum și despre răspunderea penală prevăzută la art. 178 și art. 315 din Codul penal nr. 985/2002. Aceasta se consemnează în procesul-verbal” (Secțiunea 4.7).

5.Expunerea dispozițiilor art. 137 alin. (1) CPP în următoarea redacție: „Cercetarea domiciliului, utilizarea și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură fotografierea sau supravegherea și înregistrarea audio și video presupune accesul secret sau legat în interiorul domiciliului, fără înștiințarea proprietarului/posesorului, studierea acestuia pentru descoperirea urmelor activității infracționale, obținerea altor informații necesare probării circumstanțelor faptei infracționale, precum și utilizarea și/sau amplasarea de echipamente specializate, cum ar fi camere de fotografiere sau dispozitive de înregistrare audio și video, în vederea monitorizării activităților din interiorul domiciliului pentru obținerea informațiilor suplimentare” (Secțiunea 4.3).

6.Expunerea dispozițiilor art. 137 alin. (2) CPP în următoarea redacție: „În demersul de autorizare a acestei măsuri se va argumenta numărul pătrunderilor în domiciliu pentru activarea, deservirea și dezactivarea mijloacelor tehnice ce urmează să fie utilizate, se va detalia în mod concret, după caz, modul în care se va efectua pătrunderea în domiciliu, câte persoane vor fi implicate și locația exactă unde vor fi montate dispozitivele. Autorizarea se va acorda numai în situațiile în care este justificată și proporțională cu scopul urmărit, ținând cont de gravitatea infracțiunii și de alte circumstanțe relevante” (Secțiunea 4.3).

7.Substituirea sintagmei din art. 138 alin. (1) CPP - „localizarea

mijloacelor de transport și a altor obiecte” cu sintagma „localizarea persoanelor și a obiectelor” (Secțiunea 4.3).

8. Expunerea dispozițiilor art. 138² alin. (1) CPP în următoarea redacție: *„Pot fi reținute, cercetate, predate sau ridicate prin mijloace fizice sau tehnice trimiteri poștale sau obiecte transmise prin orice alt mijloc” (Secțiunea 4.7).*

9. Substituirea textului din art. 138² alin. (2) CPP - *„denumirea instituției poștale în sarcina căreia se atribuie obligația de a reține trimiterile poștale”* cu textul *„denumirea instituției poștale sau de transport și orice altă persoană fizică sau juridică care efectuează activități de transport sau transfer de informații” (Secțiunea 4.7).*

10. Completarea art. 138² alin. (3) CPP, astfel încât după textul *„Ofițerul de investigații aduce la cunoștința reprezentantului instituției poștale”*, să se introducă textul *„sau de transport sau oricărei alte persoane fizice sau juridice care efectuează activități de transport sau transfer de informații”*, iar după cuvintele *„ridicarea trimiterilor poștale”* de adăugat cuvintele *„sau obiectelor transmise” (Secțiunea 4.7).*

11. Completarea art. 138² alin. (4) CPP, astfel încât după cuvintele *„Reprezentantul instituției poștale”* de adăugat cuvintele *„sau după caz persoana fizică sau juridică care efectuează activitate de transport sau transfer de informații” (Secțiunea 4.7).*

12. Substituirea textului din art. 138² alin. (5) CPP - *„Prezentându-se în instituția poștală, ofițerul de investigații deschide și examinează trimiterile poștale respective. La descoperirea obiectelor și/sau a documentelor care au importanță probatorie pentru cauza penală”* cu textul *„La examinarea trimiterilor poștale și descoperirea obiectelor și/sau a documentelor care au importanță probatorie pentru cauza penală” (Secțiunea 4.7).*

13. Excluderea alin. (6) din art. 138² CPP (Secțiunea 4.7).

14. Substituirea textului din art. 138³ alin. (1) CPP - *„în regim de timp real sau după realizarea acestora”* cu textul *„în regim de timp real și/sau după realizarea acestora”;*

15. Redenumirea principiului prevăzut la art. 3 lit. b) din Legea nr. 59/2012 în *„Respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane” (Secțiunea 5.2).*

16. Înlocuirea principiului „*inofensivității*” prevăzut la art. 3 lit. c) din Legea nr.59/2012 cu principiul „*operativității*” (Secțiunea 5.2).

17. Completarea art. 3 din Legea nr.59/2012 cu litera „c¹) *subsidiarității*” (Secțiunea 3.2 și Secțiunea 5.2).

18. Substituirea cuvintelor din art. 13 Legea nr.59/2012 „*măsurii speciale de investigații*” cu cuvintele „*activității speciale de investigații*” (Secțiunea 2.4).

19. Substituirea textului din art. 20 alin. (11) din Legea nr.59/2012 „*au dispărut temeiurile și/sau motivele ce au justificat autorizarea acesteia*” cu textul „*au dispărut temeiurile și/sau condițiile ce au justificat autorizarea acesteia*” (Secțiunea 4.4).

20. Completarea art. 22 din Legea nr.59/2012 cu alin. (1¹) „*Toți participanții și cei prezenți la această măsură specială de investigații sunt preveniți despre obligativitatea păstrării secretului acesteia, nedivulgării informațiilor cu privire la investigațiile speciale, precum și despre răspunderea penală prevăzută la art. 178 din Codul penal nr. 985/2002. Aceasta se consemnează în procesul-verbal.*” (Secțiunea 4.3);

21. Completarea art. 22 alin. (4) din Legea nr.59/2012, după punct, cu următorul text: „*Judecătorul de instrucție, respectiv procurorul urmează să se expună asupra legalității măsurii speciale de investigații în termen de cel mult 5 zile de la primirea procesului-verbal*” (Secțiunea 4.4);

22. Substituirea cuvintelor din art. 28 alin. (1) din Legea nr.59/2012 „*determină locul aflării obiectului*” cu cuvintele „*determină locul aflării persoanei și obiectului*” (Secțiunea 4.3);

23. Completarea art. 29 alin. (1) din Legea nr.59/2012 după cuvintele „*audio sau video*” cu următoarele cuvinte „*scrise sau grafice*” (Secțiunea 4.3);

24. Expunerea dispozițiilor art. 30 alin. (1) din Legea nr.59/2012 în următoarea redacție: „*Pot fi reținute, cercetate, predate sau ridicate prin mijloace fizice sau tehnice trimiteri poștale sau obiecte transmise prin orice alt mijloc*” (Secțiunea 4.7);

25. Substituirea textului din art. 30 alin. (2) din Legea nr.59/2012 - „*denumirea instituției poștale în sarcina căreia se atribuie obligația de a reține trimiterile poștale*” cu textul „*denumirea instituției poștale sau de transport și orice altă persoană fizică sau juridică care efectuează*”

activități de transport sau transfer de informații” (Secțiunea 4.7);

26. Completarea art. 30 alin. (3) din Legea nr.59/2012, astfel încât după textul „*Ofițerul de investigații aduce la cunoștința reprezentantului instituției poștale*”, să se introducă textul „*sau de transport sau oricărei alte persoane fizice sau juridice care efectuează activități de transport sau transfer de informații*”, iar după cuvintele „*ridicarea trimerelor poștale*” de adăugat cuvintele „*sau obiectelor transmise*” (Secțiunea 4.7);

27. Completarea art. 30 alin. (4) din Legea nr.59/2012, astfel încât după cuvintele „*Reprezentantul instituției poștale*” de adăugat cuvintele „*sau după caz persoana fizică sau juridică care efectuează activitate de transport sau transfer de informații*” (Secțiunea 4.7);

28. Substituirea textului din art. 30 alin. (5) din Legea nr.59/2012 - „*Prezentându-se în instituția poștală, ofițerul de investigații deschide și examinează trimerelor poștale respective. La descoperirea obiectelor și/sau a documentelor care au importanță probatorie pentru cauza penală*” cu textul „*La examinarea trimerelor poștale și descoperirea obiectelor și/sau a documentelor care au importanță probatorie pentru cauza penală*” (Secțiunea 4.7);

29. Excluderea alin. (6) din art. 30 din Legea nr.59/2012 (Secțiunea 4.7);

30. Excluderea din denumire și din conținutul art. 36¹ din Legea nr.59/2012 a termenului „*comparată*”.

Tematica cercetărilor științifice de perspectivă:

- 1) Competențele ofițerului de investigații în era digitală.
- 2) Revizuirea conceptului de organ de urmărire penală cu posibilitatea includerii nu doar a ofițerilor de urmărire penală, ci și a ofițerilor de investigații.
- 3) Principiile măsurilor speciale de investigații efectuate în cadrul procesului penal.
- 4) Condițiile de efectuare a MSI. Se prezumă că ar fi mai rațional ca efectuarea MSI să fie condiționată nu în funcție de gradul prejudiciabil formal al infracțiunii (art. 133 alin.(1) pct. 1) CPP), ci în funcție de obiectul de atentare, caracterul prejudiciabil real al infracțiunii care sunt de natură evaluativă și sunt determinate individual concret în fiecare caz în parte.

BIBLIOGRAFIE

1. BÎRGĂU, M., DĂNILĂ, A. Evoluția în carieră a angajaților cu statut special din Ministerul Afacerilor Interne. In: *Materialele Conferinței științifico-practice internațională „Spațiul european de securitate: provocări, oportunități, perspective de integrare”*, Ed. 1, 11 octombrie 2019, Chișinău. Chișinău: Tipogr. „PrintCaro”, 2019, pp. 145-151.

2. BOTNARI, I. *Temeiurile și condițiile de efectuare a MSI*. Teză de doctor. Chișinău 2022. 193 p.

3. Cauza Campbell contra Regatului Unit. Cererea nr. 13590/88 Hotărârea CtEDO din 25.03.1992. (Strasbourg) [citat:20.10.2023]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57771>

4. Cauza Iordachi și alții contra Republicii Moldova. Cererea nr. 25198/02. Hotărârea CtEDO din 10.02.2009, definitivă din 14 septembrie 2009. (Strasbourg) [citat:20.10.2023]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-91245>

5. Cauza Uzun contra Germaniei. Cererea nr. 35623/05. Hotărârea CtEDO din 2 septembrie 2010, definitivă din 02 decembrie 2010 (Strasbourg) [citat:20.10.2023]. Disponibil: <https://hudocontraechr.coe.int/?i=001-100293>

6. CICALA, A. *Activitatea specială de investigații: Reprezentări schematice și definiții: Suport de curs*. Chișinău: Departamentul-Poli-grafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021. 154 p. ISBN 978-9975-135-43-6.

7. Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122 din 14-03-2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251 art. 699.

8. COVALCIUC, I. *Măsurile speciale de investigații autorizate de procuror în procesul penal*. Teză de doctor. Chișinău 2018. 144 p.

9. COVALCIUC, I. *Tehnici speciale de investigare în justiția penală: Monografie*. Chișinău: S.n., 2023. 299 p. ISBN 978-9975-135-72-6.

10. CUȘNIR V., GLAVAN, B. Reflecții privind probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii în raport cu informațiile ASI. În: *Materialele conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională, [10 mai 2022] / coordonator: Victor Juc. – Chișinău: S. n., 2023 (F.E.-P. „Tipografi a Centrală”). – 207 p. p. 49-61. ISBN*

978-5-88554-193-0.

11. CUȘNIR, V., GLAVAN, B. Activitatea specială de investigații și actele de constatare: aspecte comune și delimitări. În: *Materialele conferinței științifico practice naționale „Probleme actuale privind respectarea dreptului omului în procesul penal și activitatea specială de investigații”* din 10 noiembrie 2022. Chișinău. p. 12-26. ISBN 978-9975-3323-9-2.

12. CUȘNIR, V., Măsurile operative de investigații, acțiunile de urmărire penală, actele de constatare, actele premergătoare și tehnicile speciale de investigare: noțiuni generale și abordare comparativă. În: *Revista de studii și cercetări juridice*. Nr. 3-4/2011. CEP USM. Chișinău, 2011 p. 85-99.

13. DE HERT, P. Balancing security and liberty within the European human rights framework. A critical reading of the Court's case law in the light of surveillance and criminal law enforcement strategies after 9/11. În: *Utrecht Law Review*, vol. 1, 2005. p. 68-96. [cit.:20.10.2023]. Disponibil: <https://utrechtlawreview.org/articles/10.18352/ulr.4>

14. DE HERT, P., PAPAKONSTANTINOU, V. The new police and criminal justice data protection directive: a first analysis. În: *New journal of European criminal law* 7, no. 1 (2016) [cit.:20.10.2023]. Disponibil: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/203228441600700102>

15. DIDĂC, V., ș.a. *Tactica criminalistică. Activitatea operativă de investigații*. Chișinău: Elan poligraf, 2009. 344 p. ISBN 978-9975-66-093-8

16. DOLEA, I. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ)*. Ediția a 2-a. Chișinău, 2020. 1408 p. ISBN 978-9975-3418-0-6.

17. DOLEA, I. *Drepturile persoanei în probatoriul penal: concepția promovării elementului privat*. Ch.: Cartea Juridică, 2009 (Tipogr. «Bons Offi ces» SRL). 416 p. ISBN 978-9975-9927-7-0 p. 166.

18. DOLEA, I. *Probele în procesul penal: Îndrumar pentru avocați*. – Chișinău: S. n., 2016 («Tipografia-Sirius»). – 55 p. ISBN 978-9975-57-202-6

19. DOLEA, I., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu. *Drept procesual penal*. Ed. a 3-a, rev. și completată. – Ch.: S.n., 2009 (F.E.-P. „Tipogr.

Centrală”). 784 p. ISBN 978-9975-78-833-5

20. FAIGHER, A. *Riscul întemeiat*. Teză de doctor. Chișinău. 2011. 142 p.

21. GAINA A. *Răspunderea penală pentru divulgarea secretului de stat*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2023. 233 p.

22. GHERMAN, M., BLÎNDU, E., BOTNARI, I. *Temeiurile și condițiile de efectuare a MSI: Studiu monografic*. Chișinău. 2023. Departamentul editorial poligrafic al „Academiei „Ștefan cel Mare” 192p. ISBN 978-9975-135-70-2

23. GHIRDOVEANU, I., HĂRĂBOIU, F. Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii în procesul penal. [citată 11.05.2022]. Disponibil: <https://www.juridice.ro/535174/probele-mijloacele-de-proba-si-procedeele-probatorii-in-procesul-penal.html>

24. GLAVAN, B. Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în contextul legislației Republicii Moldova. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM: științe juridice*. Chișinău 2019, nr. 10, p. 88-108

25. GLAVAN, B. About the coherence of the legal provisions in the field of special investigations, criminal law and criminal procedural laws relating to the protection of the investigator under coverage. În: *Економічна та інформаційна безпека: актуальні питання та інновації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 4 листоп. 2021 р.)*. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. p. 20-22. ISBN 978-617-8032-40-1

26. GLAVAN, B. Activitatea specială de investigații și alte activități de prevenire și combatere a criminalității: aspecte comune și delimitări. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Științe juridice*. Nr. 17, Chișinău, 2023, p. 118-141. ISBN 978-9975-170-05-5 (PDF). ISSN 1857-0976.

27. GLAVAN, B. Activitatea specială de investigații și procesul penal. Aspecte comune și delimitări. Chișinău: S.n., 2022 (Print-Caro). – 475 p., p. 161-164.

28. GLAVAN, B. Aspecte istorice privind raportul dintre investigațiile speciale, procesul penal și drepturile omului: epoca antică – sec. XIX. În: *Revista Universul Juridic*. Baza de date Heinonline. 2022, nr. 7, p. 98-109. București, România. ISSN 2393-3445.

29. GLAVAN, B. Aspecte istorice privind raportul dintre investigațiile speciale, procesul penal și drepturile omului: sec. XIX – sec. XX. În: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, Ed. Ediția I-a, 9 decembrie 2021, Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021, p. 444-456.

30. GLAVAN, B. Aspecte privind instruirea colaboratorilor MAI al RM în vederea prevenirii și combaterii pedofiliiei. În: *Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a M.A.I. al Republicii Moldova*, Ediția a XI-a, nr. 1. Chișinău, 2011. p. 38-40. ISSN 1857-0976

31. GLAVAN, B. Aspecte privind tactica și metodică investigațiilor speciale. În: *Legea și viața*, nr. 2 (374) 2023, Chișinău, 2023, p. 40-50. ISSN 2587-4365.

32. GLAVAN, B. Cadrul juridic național privind protecția participanților la procesul penal: evoluție, carențe, soluții. În: *Probleme actuale privind protecția și securitatea persoanelor implicate în procesul penal* (Materialele conferinței internaționale, 21 martie 2013), Chișinău, 2013. p. 109-113 ISBN 978-9975-4407-2-1.

33. GLAVAN, B. CALCAVURA, Gh. Valoarea socială a MSI efectuate de poliție în lupta cu criminalitatea. În: *Revista Națională de drept*, Chișinău, 2020. nr. 10-12. (240-242)/2020. p. 106-112. ISSN 1811-0770

34. GLAVAN, B. Factori de impact asupra dezvoltării cadrului normativ și practicii judiciare în materia investigațiilor speciale în Republica Moldova. În: *Convergențe în dreptul public internațional privind activitățile specifice din sectoarele: apărare, afaceri interne, afaceri externe și structuri de inteligență în strategiile viitorului*. Conferința internațională, 30 martie 2023, *Legea și viața*, ediție specială, Alba Iulia, Chișinău, 2023, p. 70-80. ISSN 2587-4365

35. GLAVAN, B. Inviolabilitatea domiciliului prin prisma ASI și a procesului penal. În: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, 2022. p. 273-288.

36. GLAVAN, B. Inviolabilitatea vieții private: aspecte de procedură penală și activitate specială de investigații. În: *State, security and human rights: in digital era*, 8-9 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2023, Vol.1, pp. 175-189. ISBN

978-9975-62-530-2

37. GLAVAN, B. Mandatul de supraveghere tehnică în contextul modernizării activității de informație în Republica Moldova. În: *Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică* (Materialele Conferinței științifico-practice naționale (8 septembrie 2020). Chișinău, 2020 p. 39-49. ISBN 978-9975-56-783-1.

38. GLAVAN, B. Măsuri speciale de investigații în procesul penal: aspecte de drept comparat. În: *Scientific Collection «InterConf»*, (76):with the Proceedings of the 1 st International Scientific and Practical Conference «Progressive Science and Achievements» (September 26-28, 2021). Doha, Qatar: Katara, 2021. 334 p.145-152. ISBN 978-9927-156-34-2

39. GLAVAN, B. MÎRZAC, Victor. Efectele reformei privind realizarea măsurilor speciale de investigație în contextul combaterii infracțiunilor cu caracter transnațional. În: *Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: Tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere*. Chișinău, 2018. p. 142-147. ISBN 978-9975-121-48-4.

40. GLAVAN, B. Pornirea procesului penal în reglementarea juridică a Republicii Moldova – criteriu esențial din perspectiva ASI. În: *Revista națională de drept*, 2022. nr.2. p.92-106.

41. GLAVAN, B. Principiile ASI. În revista *Legea și viața*, Chișinău, nr. 9, 2021. p. 53-62.

42. GLAVAN, B. Principiile statului de drept și impactul lor asupra ASI. În: *Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective Conferința științifică interuniversitară cu participare internațională. Legea și viața, ediție specială, iulie, 2023*, Ediția a V-a, 18 mai 2023, Chișinău, 2023, p. 244-253. ISSN 2587-4365

43. GLAVAN, B. Probleme actuale privind activitatea specială de investigații. În: *Independența de stat a Republicii Moldova: retrospectivă și realități*. Chișinău, 2022 (ÎS FEP „Tipografi a Centrală”). 448 p.

44. GLAVAN, B. Probleme teoretico-practice privind scopul și sarcinile ASI. În: *Legea și viața*, Chișinău, nr. 5-6(353-354) 2021, p. 66-73.

45. GLAVAN, B. Protecția juridică a agenților ce au încălcat prevederile Legii penale în procesul realizării măsurilor investigativ-

operative. În: *Evaluarea și prevenirea riscurilor la care sunt expuși colaboratorii organelor afacerilor interne și a altor organe de drept*. Chișinău, 2010. p. 73-75. ISBN 978-9975-935-33-3.

46. GLAVAN, B. Raportul dintre activitatea specială de investigații și activitatea de urmărire penală. În: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*, nr. 13, Chișinău, 2021. p. 138-151. ISSN 1857-0976.

47. GLAVAN, B. Raportul dintre măsurile speciale de investigații și acțiunile de urmărire penală în reglementarea juridică a Republicii Moldova. În: *Legea și viața*, Chișinău, nr. 7-8, 2021. p. 5-11. ISSN 1810-309X.

48. GLAVAN, B. Reflecții privind clasificarea MSI. În: *Legea și Viața*. 2022, nr. 1-2(361-362), p. 56-69.

49. GLAVAN, B. Reflecții privind conceptul respectării drepturilor persoanei în activitatea specială de investigații. În: *Revista națională de drept*. Nr. 1 2022. p. 30-43.

50. GLAVAN, B. Reflecții privind efectuarea investigațiilor speciale în vederea asigurării securității naționale. In: *Vectorul european al Republicii Moldova – factor determinant în consolidarea statului de drept: Materialele conferinței științifi co-practice naționale cu participare internațională [10 mai 2022] / coordonator: Victor Juc. – Chișinău: S. n., 2023 (F.E.-P. „Tipografi a Centrală”). 207 p. p. 49-61 ISBN 978-5-88554-193-0.*

51. GLAVAN, B. Reflecții privind garanțiile respectării drepturilor persoanei în activitatea specială de investigații. In: *Legea și Viața*. 2022, nr. 7-8 (367-368), pp. 51-64. ISSN 2587-4365.

52. GLAVAN, B. Reflecții privind importanța și conținutul sarcinilor ASI prevăzute în art. 2 al Legii nr. 59/2012 RM. În: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”*. 2022. p. 78-100.

53. GLAVAN, B. Reflecții privind noțiunea și conținutul procesului penal din perspectiva ASI. În: *Legea și Viața*. 2022, nr. 9-10(369-370), pp. 24-33. ISSN 2587-4365.10.5281

54. GLAVAN, B. Reflecții privind raportul dintre criminologie și activitatea specială de investigații. În: *„OMUL, CRIMINOLOGIA, ȘTIINȚA”*, ediția a II-a, dedicată aniversării a 40 de ani de activitate pe făgașul învățământului și științei și 65 de ani de viață a domnului Valeriu Bujor, profesor universitar, criminolog. *Materialele*

conferinței științifice internaționale Chișinău 24.03.2023. p. 115-119.

55. GLAVAN, B. Reflecții privind subiecții care efectuează activitatea specială de investigații. În: *Legea și Viața*. 2022, nr. 11-12(371-372), p. 42-52. ISSN 2587-4365.10.5281

56. GLAVAN, B. Reflecții privind valorificarea rezultatelor investigațiilor speciale în procesul penal. În: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*, nr. 14, Chișinău, 2021. p. 252-263 . ISSN 1857-0976.

57. GLAVAN, B. Relationship between special investigation measures and criminal prosecution actions in the legal regulation of the Republic of Moldova. În: *Bulletin of the Academy of Law Enforcement Agencies. Scientific journal* № 3 (21) 2021. Committee for Communications, Informatization and Information of the Ministry on Investments and Development of the Republic of Kazakhstan. p. 63-69.

58. GLAVAN, B. Respectarea secretului corespondenței la realizarea MSI. În: *Materialele conferinței științifico practice naționale „Probleme actuale privind respectarea dreptului omului în procesul penal și activitatea specială de investigații” din 10 noiembrie 2022*. Chișinău. p. 174-189.

59. GLAVAN, B. Temeiurile și condițiile efectuării MSI. În: *Legea și viața*, martie-aprilie, Chișinău, 2021. p.40-48.

60. GLAVAN, B. Theoretical aspects regarding the integration of special investigations in the criminal process of the Republic of Moldova. În: *Journal of Criminology and Criminal Law*. Serbia 2021. p. 161–168.

61. GLAVAN, B., CALCAVURA, Gh. Reflecții privind normativitatea juridică a investigațiilor speciale ca mecanism al respectării drepturilor persoanei în Republica Moldova. In: *Legea și Viața*, 2023, nr. 1(373), pp. 39-54. ISSN 2587-4365

62. GLAVAN, B., CICALA, A. Interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor – instrument juridic eficient în combaterea criminalității. In: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, Ed. Editia III-a, 7 decembrie 2023, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2023, Ediția III-a, pp. 256-266. ISBN 978-9975-135-84-9.

63. GLAVAN, B., CUȘNIR, V. Reflecții privind noțiunile „mă-

suri” și „metode” în activitatea specială de investigații. În: *Drepturile persoanei în lumina jurisprudenței naționale*. În onorem profesor Andrei Smochină. Biblioteca Științifică. Chișinău, 2022. p. 192-208.

64. GLAVAN, B., MÎRZAC, V., CALCAVURA, Gh. Activitatea specială de investigații: conținutul noțiunii, esența juridică, delimitări conceptuale. În: *Legea și viața*, Chișinău, nr. 3/1(327) / 2019, p. 48-53.;

65. GLAVAN, B., MÎRZAC, V., CALCAVURA, Gh. Conceptul MSI. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM*, 2019, nr. 10, p. 74-87.

66. GLAVAN, B., MÎRZAC, V., CALCAVURA, Gh. Conceptul MSI. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI RM: științe juridice*. 2019, nr. 10, p. 74-87

67. GOLUBENCO, Gh. *Criminalistică: obiect, sistem, istorie*. Chișinău. „Tipogr. Centrală”, 2008. 216 p. ISBN 978-9975-78-597-6

68. Hotărârea Guvernului nr.1457 din 30.12.2016 pentru aprobarea Regulilor privind prestarea serviciilor poștale În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 24-29 art. 46.

69. KLEMENCIC, G. *Analiza Legii Republicii Moldova privind activitatea operativă de investigații*. Strasbourg, 12 octombrie 2006. 20 p.

70. Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului: nr. 308 din 22 decembrie 2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 58-66, 133.

71. Legea privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă: nr. 179 din 7 iulie 2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 267-270, 455.

72. Legea privind activitatea operativă de investigații: nr. 45 din 12 aprilie 1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 11-13, 38. (Abrogată în 2012).

73. Legea privind activitatea particulară de detectiv și de pază: nr. 283 din 04 iulie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 200-203, 769.

74. Legea privind activitatea specială de investigații: nr. 59 din 29 martie 2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 113-118, 373.

75. Legea privind prevenirea și combaterea criminalității organi-

zate: nr. 50 din 22 martie 2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, Nr. 103, 343.

76. MITRACHE, C., MITRACHE, Cr., Drept penal român. Partea generală. Ed. a 4-a. București: Universul Juridic, 2022. 557 p. ISBN 978-606-39-0950-4

77. MÎRZAC, V., GLAVAN, B. Note privind activitatea specială de investigații. Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare”. Chișinău, 2018. 92 p. ISBN 978-9975-4321-2-3

78. OSOIANU, T. et al. *Tactica acțiunilor de urmărire penală*. Curs universitar. Chișinău, 2020. 250 p. ISBN 978-9975-3366-0-4

79. OSOIANU, T., OSTAVCIUC, D. *Urmărirea penală: Curs universitar*. Chișinău: Cartea Militară, 2021. 494 p. ISBN 978-9975-157-58-2

80. OSTAVCIUC, D. *Sesizarea organului de urmărire penală*. Chișinău: Cartea Militară, 2020 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”). 206 p. ISBN 978-9975-3366-5-9

81. PARENIUC, A., PUNGA, A., PARENIUC, A. Valoarea juridică și căile de utilizare a rezultatelor ASI. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI RM: științe juridice*, 2019, nr. 10, p. 146-156.

82. PÂNTEA, A. Bănuiala rezonabilă prin prisma prevederilor Convenției Europene pentru Drepturile Omului privind libertatea și siguranța persoanei. În: *Revista „Legea și viața”*, Nr. 6, Chișinău, 2016. p. 14-18. ISSN 2587-4365

83. PÂNTEA, A. *Bănuiala rezonabilă: cadrul procesual penal național și jurisprudența curții europene pentru drepturile omului*. Teză de doctor. Chișinău, 2018. 213 p.

84. ROMAN, A. *Metode speciale de supraveghere din perspectiva investigației criminalistice*. București: Editura C.H. Beck, 2021. 216 p. ISBN 978-606-18-1044-4

85. ROMAN, D. *Activitatea specială de investigații și alte activități informative*. Chișinău: CEP USM, 2019. 203 p. ISBN 978-9975-149-34-1

86. ROMAN, D., POPA, S. Identificarea persoanei prin măsuri și metode speciale de investigații. În: *Studia Universitatis Moldavie*, 2017, nr. 3, p. 192-201. ISSN 1814-3199.

87. RUSU, V. Localizarea sau urmărirea prin sistemul de

poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice. În: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*, 8 octombrie 2021, Bălți. Bălți: Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2021, Ediția 10, Vol. I, p. 11-16. ISBN 978-9975-50-271-9.

88. SUIAN, M. *Metode speciale de supraveghere sau cercetare*. Editura Solomon. 2021. 640 p. ISBN: 978-606-8892-82-5

89. TRIF, V. *Metode de supraveghere tehnică în cadrul procesului penal*. București: Editura C.H. Beck, 2019. 403 p. ISBN 978-606-18-0934-9

90. TUDORAN, M.V. *Teoria și practica interceptărilor și înregistrărilor audio sau video judiciare*. Ed. Universul Juridic, Biblioteca profesioniștilor, București, 2012, 356 p. ISBN 978-973-127-872-8

91. TURANJANIN, V. Special investigative measures: Comparison of the Serbian Criminal Procedure Code with the European Court of Human Rights Standards. În: *The International Journal of Evidence & Proof 2022*, Vol. 26(1) p. 34–60. [citat:20.10.2023]. Disponibil: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/13657127211055230>

92. TURANJANIN, V., STANISAVLJEVIĆ, V. Special Investigative Actions in Baltic Countries. În: *Strani pravni život, god. LXV*, br. 4/2021. p. 667 [citat:20.10.2023]. Disponibil: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/spvniz2021&div=58&id=&page=>

93. UDROIU M., SLĂVOIU R., PREDESCU O. *Tehnici speciale de investigații în justiția penală*. București: C.H.Beck, 2009. 240 p. ISBN 978-973-115-494-7

94. VASILIȘIN, N. Ofițerul de investigații – parte participantă la procesul penal. În: *Codul de procedură penală al Republicii Moldova – 20 de ani de la intrarea în vigoare*, 9 noiembrie 2023, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2023, p. 110-117. ISBN 978-9975-170-09-3.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

1. **GLAVAN, Boris.** *Activitatea specială de investigații și procesul penal. Aspecte comune și delimitări.* Chișinău: S.n., 2022 (Print-Caro). – 475 p. CZU 343.1 G 61. ISBN 978-9975-135-63-4.

2. **GLAVAN, Boris, CICALA, Alexandru.** *Activitatea specială de investigații. Sisteme informaționale.* Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. – Chișinău: Departamentul Editorial- Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2022. – 92 p. ISBN 978-9975-135-55-9

3. **MÎRZAC, Victor, GLAVAN, Boris,** *Note privind activitatea specială de investigații.* Chișinău 2018. p. 92. ISBN 978-9975-4321-2-3

4. **MÎRZAC, Victor, GLAVAN, Boris.** *Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigație.* Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare”. Chișinău, 2014. 152 p. ISBN 978-9975-4321-2-2

5. **GLAVAN, Boris.** Relationship between special investigation measures and criminal prosecution actions in the legal regulation of the Republic of Moldova. În: *Bulletin of the Academy of Law Enforcement Agencies. Scientific journal* № 3 (21) 2021. Committee for Communications, Informatization and Information of the Ministry on Investments and Development of the Republic of Kazakhstan. p. 63-69.

6. **GLAVAN, Boris.** Theoretical aspects regarding the integration of special investigations in the criminal process of the Republic of Moldova. În: *Journal of Criminology and Criminal Law.* No. 3/2021 Serbia 2021. p. 161–168.

7. **GLAVAN, Boris.** Aspecte istorice privind raportul dintre investigațiile speciale, procesul penal și drepturile omului: epoca antică – sec. XIX. În: *Revista Universul Juridic.* Baza de date Heinonline. 2022, nr. 7, p. 98-109. București, România.. ISSN 2393-3445.

8. **GLAVAN, Boris.** Principiile ASI. În: *Acta Universitatis George Bacovia.* Juridica – Volume 11. Issue 1/2022 = ISSN 2285-0171 ISSN-L=2285-0171. p. 213- 238.

9. **GLAVAN, Boris.** Theoretical-practical problems regarding the goal and tasks of the special investigation activity in the context of the legislation of the Republic of Moldova. În: *Universul Juridic.* Baza de date Heinonline. 2022, nr. 2, p. 137-148. București, România. ISSN 2393-3445.

10. **GLAVAN, Boris.** Activitatea specială de investigații și alte activități de prevenire și combatere a criminalității: aspecte comune și delimitări. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Științe juridice.* Nr. 17, Chișinău, 2023, p. 118-141. ISBN 978-9975-170-05-5 (PDF). ISSN 1857-0976.

11. **GLAVAN, Boris, CICALA, Alexandru.** Aspecte conceptuale privind sistemele informaționale utilizate în cadrul ASI. In: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al RM: științe juridice,* 2023, nr. 18, pp. 20-31. ISSN 1857-0976.

12. **GLAVAN, Boris.** Aspecte privind tactica și metodică investigațiilor speciale. În: *Legea și viața,* nr. 2 (374) 2023, Chișinău, 2023, p. 40-50. ISSN 2587-4365. DOI: 10.5281/zenodo.8123626.

13. **GLAVAN, Boris, CALCAVURA, Ghennadie.** Reflecții privind normativitatea juridică a investigațiilor speciale ca mecanism al respectării drepturilor persoanei în Republica Moldova. In: *Legea și Viața,* 2023, nr. 1(373), pp. 39-54. ISSN 2587-4365. DOI: 10.5281/zenodo.7885624

14. **GLAVAN, Boris.** Reflecții privind conceptul respectării drepturilor persoanei în activitatea specială de investigații. În: *Revista națională de drept.* Nr. 1 2022. p. 30-43.

15. **GLAVAN, Boris.** Pornirea procesului penal în reglementarea juridică a Republicii Moldova – criteriu esențial din perspectiva ASI. În: *Revista națională de drept.* Chișinău 2022. Nr. 2. p. 92-106.

16. **GLAVAN, Boris.** Evoluția ASI în raport cu procesul penal și drepturile omului. În: *Revista națională de drept.* Revistă științifică internațională „Supremația dreptului” № 1, 2022 p. 101-114

17. **GLAVAN, Boris.** Reflecții privind clasificarea MSI. In: *Legea și Viața.* 2022, nr. 1-2 (361-362), p. 56-69. ISSN 1810-309X. 10.5281/zenodo.6220728

18. **GLAVAN, Boris.** Reflecții privind garanțiile respectării drepturilor persoanei în activitatea specială de investigații. In: *Legea și Viața.* 2022, nr. 7-8 (367-368), pp. 51-64. Categoria – C. ISSN 2587-4365. 10.5281/zenodo.6988462

19. **GLAVAN, Boris.** Reflecții privind noțiunea și conținutul procesului penal din perspectiva ASI. În: *Legea și Viața.* 2022, nr.

9-10(369-370), pp. 24-33. Categoria – C. ISSN 2587-4365.10.5281/zenodo.7184210

20. **GLAVAN, Boris.** CALCAVURA, Ghennadie. Abordări privind cauzele și condițiile ce favorizează încălcarea drepturilor civile la realizarea măsurilor speciale de investigație. În: *Legea și Viața*. 2022, nr. 9-10(369-370), p. 78-91.

21. **GLAVAN, Boris.** Reflecții privind subiecții care efectuează activitatea specială de investigații. În: *Legea și Viața*. 2022, nr. 11-12(371-372), p. 42-52.

22. **GLAVAN, Boris.** Reflecții privind valorificarea rezultatelor investigațiilor speciale în procesul penal. În: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*, nr. 14, Chișinău, 2021. p. 252-263 . CZU 34:378.635.5(478-25) (082)=135.1=111=161.1. ISSN 1857-0976.

23. **GLAVAN, Boris.** Raportul dintre activitatea specială de investigații și activitatea de urmărire penală. În: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*, nr. 13, Chișinău, 2021. p. 138-151. CZU 34:378.635.5(478-25) (082)=135.1=111=161.1. ISSN 1857-0976.

24. **GLAVAN, Boris.** Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în contextul legislației Republicii Moldova. In: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAIRM: științe juridice*. Chișinău 2019, nr. 10, p. 88-108. CZU 34:378.635.5(478-25) (082)=135.1=111=161.1. ISSN 1857-0976.

25. **GLAVAN, Boris.** Raportul dintre măsurile speciale de investigații și acțiunile de urmărire penală în reglementarea juridică a Republicii Moldova. În: *Legea și viața*, Chișinău, nr. 7-8, 2021. p. 5-11. CZU 343.13 ISSN 1810-309X.

26. **GLAVAN, Boris.** Temeiurile și condițiile pentru efectuarea MSI. În: *Revista Intellectus*. Chișinău, 2021, nr. 1-2, p. 165-173, ISSN 1810-7079.

27. **GLAVAN, Boris.** CALCAVURA, Ghenadie. *Noțiunea MSI*. În: *Revista Intellectus*. Chișinău 2020, nr. 1-2, p. 201-207. ISSN 1810-7079.

28. **GLAVAN, Boris.** CALCAVURA, Ghenadie. Valoarea socială a MSI efectuate de poliție în lupta cu criminalitatea. În: *Revis-*

ta Națională de drept, Chișinău, 2020. nr. 10-12. (240-242)/2020. p. 106-112., CZU: 343.98:351.74. ISSN 1811-0770.

29. **GLAVAN, Boris.** MÎRZAC, Victor; CALCAVURA, Ghenadie. GLAVAN, Boris, Special investigative activity: content of the definition, legal essence, conceptual delimitations. În: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova Ediția a XIX-a*, nr. 9, Chișinău, 2019. p. 88-96. ISBN 978-9975-121-61-3.

30. **GLAVAN, Boris.** Statutul juridic al MSI. În: *Studii Naționale de Securitate*. nr.1 (3) 2021. p. 158-172. ISSN 2587-3822 E-ISSN 2587-3954.

31. **GLAVAN, Boris,** Activitatea specială de investigație în contextul combaterii criminalității favorizate de separatismul transnistrean: probleme și soluții. În: *Legea și viața*, Chișinău, nr. 1-2(349-350), pp. 41-45. CZU 343.98 ISSN 1810-309X.

32. **GLAVAN, BORIS.** Reflecții privind importanța și conținutul sarcinilor ASI prevăzute în art. 2 al Legii nr. 59/2012 RM. În: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*. p. 78-100.

33. **GLAVAN, Boris.** Factori de impact asupra dezvoltării cadruului normativ și practicii judiciare în materia investigațiilor speciale în Republica Moldova. În: *Convergențe în dreptul public internațional privind activitățile specifice din sectoarele: apărare, afaceri interne, afaceri externe și structuri de inteligență în strategiile viitorului*. Conferința internațională, 30 martie 2023, *Legea și viața*, ediție specială, Alba Iulia, Chișinău, 2023, p. 70-80. ISSN 2587-4365.

34. **GLAVAN, Boris.** About the coherence of the legal provisions in the field of special investigations, criminal law and criminal procedural laws relating to the protection of the investigator under coverage. În: *Економічна та інформаційна безпека: актуальні питання та інновації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 4 листоп. 2021 р.)*. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. p. 20-22. ISBN 978-617-8032-40-1

35. **GLAVAN, Boris.** Inviolabilitatea vieții private: aspecte de procedură penală și activitate specială de investigații. In: *State, security and human rights: in digital era*, 8-9 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2023, Vol.1, pp. 175-

189. ISBN 978-9975-62-530-2.

36. **GLAVAN, Boris.** Măsuri speciale de investigații în procesul penal: aspecte de drept comparat. În: *Scientific Collection «Inter-Conf»*, (76):with the Proceedings of the 1 st International Scientific and Practical Conference «Progressive Science and Achievements» (September 26-28, 2021). Doha, Qatar: Katara, 2021. 334 p.145-152. ISBN 978-9927-156-34-2

37. **GLAVAN, Boris.** Rolul activității speciale de investigație în combaterea criminalității juvenile in Republica Moldova. În: *Ordinea publică în Europa, între tradiție și contemporaneitate* (Materialele conferinței internaționale, ediția a VI-a, Editura Mega, 2015, Cluj-Napoca. p. 120-124. ISBN 978-606-543-698-5

38. **GLAVAN, Boris.** Inviolabilitatea domiciliului prin prisma ASI și a procesului penal. În: *Materialele conferinței științifico-practice internaționale „Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice”*, din 08 decembrie 2022. p. 273-288

39. **GLAVAN, Boris.** Factori de impact asupra dezvoltării cadru-ului normativ și practicii judiciare în materia investigațiilor speciale în Republica Moldova. În: *Convergențe în dreptul public internațional privind activitățile specifice din sectoarele: apărare, afaceri interne, afaceri externe și structuri de inteligență în strategiile viitorului.* Conferința internațională, 30 martie 2023, Legea și viața, ediție specială, Alba Iulia, Chișinău, 2023, p. 70-80. ISSN 2587-4365.

40. **GLAVAN, Boris.** About the coherence of the legal provisions in the field of special investigations, criminal law and criminal procedural laws relating to the protection of the investigator under coverage. În: *Економічна та інформаційна безпека: актуальні питання та інновації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 4 листоп. 2021 р.)*. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. p. 20-22. ISBN 978-617-8032-40-1

41. **GLAVAN, Boris.** Inviolabilitatea vieții private: aspecte de procedură penală și activitate specială de investigații. In: *State, security and human rights: in digital era*, 8-9 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2023, Vol.1, pp. 175-189. ISBN 978-9975-62-530-2.

42. **GLAVAN, Boris.** Măsuri speciale de investigații în procesul penal: aspecte de drept comparat. În: *Scientific Collection «Inter-Conf»*, (76):with the Proceedings of the 1 st International Scientific and Practical Conference «Progressive Science and Achievements» (September 26-28, 2021). Doha, Qatar: Katara, 2021. 334 p.145-152. ISBN 978-9927-156-34-2

43. **GLAVAN, Boris.** Rolul activității speciale de investigație în combaterea criminalității juvenile in Republica Moldova. În: *Ordinea publică în Europa, între tradiție și contemporaneitate* (Materialele conferinței internaționale, ediția a VI-a, Editura Mega, 2015, Cluj-Napoca. p. 120-124. ISBN 978-606-543-698-5

44. **GLAVAN, Boris.** Inviolabilitatea domiciliului prin prisma ASI și a procesului penal. În: *Materialele conferinței științifico-practice internaționale „Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice”*, din 08 decembrie 2022. p. 273-288

45. **GLAVAN, Boris.** Principiile statului de drept și impactul lor asupra ASI. În: *Prevenirea și combaterea criminalității: probleme, soluții și perspective Conferința științifică interuniversitară cu participare internațională. Legea și viața, ediție specială, iulie, 2023*, Ediția a V-a, 18 mai 2023, Chișinău, 2023, p. 244-253. ISSN 2587-4365.

46. **GLAVAN, Boris.** Reflecții privind raportul dintre criminologie și activitatea specială de investigații. În: *„OMUL, CRIMINOLOGIA, ȘTIINȚA”*, ediția a II-a, dedicată aniversării a 40 de ani de activitate pe făgașul învățământului și științei și 65 de ani de viață a domnului Valeriu Bujor, profesor universitar, criminolog. *Materialele conferinței științifice internaționale* Chișinău 24.03.2023. p. 115-119.

47. **GLAVAN, Boris.** Reflecții privind efectuarea investigațiilor speciale în vederea asigurării securității naționale. In: *Vectorul european al Republicii Moldova – factor determinant în consolidarea statului de drept: Materialele conferinței științifi co-practice naționale cu participare internațională* [10 mai 2022] / coordonator: Victor Juc. – Chișinău: S. n., 2023 (F.E.-P. „Tipografi a Centrală”). 207 p. p. 49-61 ISBN 978-5-88554-193-0.

48. CUȘNIR, Valeriu, **GLAVAN, Boris.** Activitatea specială de

investigații și actele de constatare: aspecte comune și delimitări. În: *Materialele conferinței științifico practice naționale „Probleme actuale privind respectarea dreptului omului în procesul penal și activitatea specială de investigații”* din 10 noiembrie 2022. Chișinău. p. 12-26. ISBN 978-9975-3323-9-2.

49. **GLAVAN, Boris.** Respectarea secretului corespondenței la realizarea MSI. În: *Materialele conferinței științifico practice naționale „Probleme actuale privind respectarea dreptului omului în procesul penal și activitatea specială de investigații”* din 10 noiembrie 2022. Chișinău. p. 174-189. ISBN 978-9975-3323-9-2.

50. **GLAVAN, Boris.** Probleme actuale privind activitatea specială de investigații. În: *Independența de stat a Republicii Moldova: retrospective și realități*. Chișinău, 2022 (ÎS FEP „Tipografia Centrală”). 448 p. p. 325-339. ISBN 978-5-88554-102-2.

51. **GLAVAN, Boris, CUȘNIR, Valeriu.** Reflecții privind noțiunile „măsuri” și „metode” în activitatea specială de investigații. În: *Drepturile persoanei în lumina jurisprudenței naționale*. În onorrem profesor Andrei Smochină. Biblioteca Științifică. Chișinău, 2022. p. 192-208.

52. **GLAVAN, Boris.** Aspecte istorice privind raportul dintre investigațiile speciale, procesul penal și drepturile omului: sec. XIX – sec. XX. In: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, Ed. Ediția I-a, 9 decembrie 2021, Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021, p. 444-456.

53. **GLAVAN, Boris.** Mandatul de supraveghere tehnică în contextul modernizării activității de informație în Republica Moldova. În: *Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică* (Materialele Conferinței științifico-practice naționale (8 septembrie 2020). Chișinău, 2020 p. 39-49. ISBN 978-9975-56-783-1.

54. **GLAVAN, Boris.** Probleme actuale privind activitatea specială de investigații. În: *Perspectivile și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*. (Conferința științifico-practică internațională, Vol. VII, Partea 1, 5 iunie 2020), Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu din Cahul, 2020, p. 140-144. ISBN 978-9975-88-060-2.

55. **GLAVAN, Boris.** CALCAVURA, Ghenadie. Pregătirea profesională a ofițerilor de investigație în vederea aplicării mijloacelor tehnice operative. În: *Pregătirea profesională a cadrelor pentru subdiviziunile Ministerului Afacerilor Interne și alte organe de drept.* Chișinău, 2020. p. 120-127.

56. **GLAVAN, Boris.** MÎRZAC, Victor. Efectele reformei privind realizarea măsurilor speciale de investigație în contextul combaterii infracțiunilor cu caracter transnațional. În: *Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: Tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere.* Chișinău, 2018. p. 142-147. ISBN 978-9975-121-48-4.

57. MÎRZAC, Victor; **GLAVAN, Boris.** *Aspecte teoretico-metodice privind investigațiile speciale la contracararea infracțiunilor cu caracter terorist.* În: Focarele separatiste și impactul lor asupra terorismului contemporan, (Conferința științifico-practică internațională, 16 martie 2017). Chișinău, 2017. p. 88-93. ISBN 978-9975-121-38-5.

58. **GLAVAN, Boris.** Aspecte juridice privind investigațiile speciale în contextul combaterii criminalității politice în Republica Moldova. În: *Criminalitatea politică: reflecții istorico-juridice, manifestări, consecințe.*, Chișinău, 2015. p. 117-121. ISBN 978-9975-121-11-8.

59. **GLAVAN, Boris.** Cadrul juridic național privind protecția participanților la procesul penal: evoluție, curenți, soluții. În: *Probleme actuale privind protecția și securitatea persoanelor implicate în procesul penal*, Chișinău, 2013. p. 109-113 ISBN 978-9975-4407-2-1.

60. **GLAVAN, Boris.** Aspecte teoretice privind noile tehnici speciale de combatere a criminalității organizate. În: *Criminalitatea în spațiul UE și al CSI: evoluție, tendințe, probleme de prevenire și combatere*, Chișinău, 2012. p. 97-100. ISBN 978-9975-4407-2-1.

61. GLADCHI, Gheorghe. **GLAVAN, Boris.** Interceptarea convorbirilor telefonice și a altor convorbiri în contextul combaterii traficului de femei. În: *Probleme actuale privind combaterea traficului de femei.* Chișinău, 2011. p. 56-60. ISBN 978-9975-935-33-3.

62. **GLAVAN, Boris.** Protecția juridică a agenților ce au încălcat prevederile Legii penale în procesul realizării măsurilor investigativ-operative. În: *Evaluarea și prevenirea riscurilor la care sunt expuși colaboratorii organelor afacerilor interne și a altor organe de drept.*

Chișinău, 2010. p. 73-75. ISBN 978-9975-935-33-3.

63. GLADCHI, Gheorghe, **GLAVAN, Boris**. Tehnici speciale împotriva criminalității risc și competență. În: *Evaluarea și prevenirea riscurilor la care sunt expuși colaboratorii Organelor Afacerilor Interne și ai altor organe de drept* (Materialele conferinței internaționale, 26-27 octombrie 2010). Chișinău, 2010. p. 66-72. ISBN 978-9975-935-33-3.

64. GLADCHI, Gheorghe, **GLAVAN, Boris**. Perfecționarea măsurilor încurajatoare prevăzute de Legea penală a RM în combaterea criminalității transnaționale. În: *Cooperarea internațională a organelor de drept în prevenirea și combaterea criminalității transnaționale*. Chișinău, 2009. p. 131-138.

65. **GLAVAN, Boris**, CICALA, Alexandru. Interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor – instrument juridic eficient în combaterea criminalității. In: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*, Ed. Ediția III-a, 7 decembrie 2023, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI, 2023, Ediția III-a, pp. 256-266. ISBN 978-9975-135-84-9.

ADNOTARE

GLAVAN Boris. „Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept” la specialitatea: 554.03 – Drept procesual penal; 554.04 – Criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative. Teză de doctor habilitat în drept. Școala Doctorală Științe penale și Drept public a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova. Chișinău, 2024.

Structura tezei: text de bază 359 pagini, adnotare în limbile română, engleză și rusă, lista abrevierilor, introducere, 5 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 616 surse, 2 anexe, 7 tabele.

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, ofițer de investigații, proces penal, investigații speciale, drepturile persoanei, probe, informații.

Domeniul de studiu: procesual penal, criminalistica, activitatea specială de investigații.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul tezei constă în efectuarea sub aspect conceptual a unei analize complexe a problematicei ASI în raport cu cerințele statului de drept, urmărind elaborarea unui suport metodologic actualizat ce ar clarifica problemele teoretice, normative și aplicative apărute în contextul reformelor juridice recente în domeniul vizat, precum și intervenind cu propuneri argumentate de îmbunătățire a legislației naționale. **Obiectivele cercetării:** investigarea originii și evoluției conceptului de activitate specială de investigații; clarificarea noțiunii, conținutului și tipurilor de activitate specială de investigații; aprecierea noțiunii, conținutului și regimului juridic al MSI; examinarea procedurii și metodologiei aplicate în cadrul MSI; examinarea relației ASI cu alte activități conexe; revizuirea conceptului de protecție juridică a participanților la investigații speciale; investigarea problemei privind valorificarea rezultatelor MSI; analizarea conceptului de respectare a drepturilor și libertăților persoanei în contextul ASI; identificarea și abordarea garanțiilor drepturilor persoanei în cadrul ASI; analiza configurației și perspectivelor de dezvoltare a normativității ASI; aprecierea poziției juridice și a competențelor subiecților ASI; formularea propunerilor de perfecționare a cadrului juridic național în domeniul ASI.

Noutatea și originalitatea științifică a studiului constă în realizarea unui studiu complex privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept prin abordarea multi-laterală a problematicei relevante acestui gen de activitate precum elucidarea raportului dintre activitatea specială de investigații și alte activități conexe, examinarea conceptului de măsuri speciale de investigații ca element al ASI; înaintarea propunerilor de îmbunătățire a cadrului juridic național privind activitatea specială de investigații.

Rezultatele noi obținute constau în fundamentarea metodologică teoretico-aplicativă a ASI în condițiile statului de drept, conceptualizarea și caracterizarea acesteia, definirea și uniformizarea noțiunilor și termenilor aferenți domeniului, precum și înaintarea propunerilor de îmbunătățire a cadrului juridic național privind activitatea specială de investigații.

Semnificația teoretică. Teza oferă o viziune detaliată asupra ASI, îmbogățind cunoștințele în această materie. S-a formulat o teorie clară despre această activitate, care ajută la înțelegerea acestui domeniu. Cercetarea contribuie la fundamentul teoretic al ASI și al procedurii penale. Aceasta îmbunătățește abordările practice în domeniu, sprijinind astfel statul de drept și protejând drepturile cetățenilor în justiția penală.

Valoarea aplicativă a tezei se evidențiază prin potențialul de a integra cunoștințele teoretice și concluziile cercetării în activitatea instituțiilor juridice și procesual penale. Contribuțiile principale includ consolidarea fundului teoretic al ASI, suportul în activitatea practică, controlul legalității procesului investigativ, influențarea procesului de reglementare juridică și integrarea în programele educative relevante.

Implementarea rezultatelor. Diseminarea cercetării, prin publicații și conferințe, a consolidat cunoașterea în domeniul investigațiilor speciale, promovând evoluții legislative și academice. Rezultatele au fost integrate în curriculumul Academiei „Ștefan cel Mare”.

АННОТАЦИЯ

к диссертации Бориса Главана на тему „Концептуальный подход к специально-розыскной деятельности в условиях правового государства” представленную на соискание ученой степени доктора наук по специальности 554.03 «Уголовно-процессуальное право» и 554.04 – Криминалистика, судебная экспертиза, оперативно-розыскная деятельность. Докторская школа уголовных наук и публичного права Академии «Штефан чел Маре» МВД Республики Молдова. Кишинэу. 2024 год

Структура диссертации: основной текст 359 страниц, аннотация на румынском, английском и русском языках, список сокращений, введение, 5 глав, общие выводы и рекомендации, библиография из 616 источников, 2 приложения, 7 таблиц.

Ключевые слова: особая следственная деятельность, особые следственные мероприятия, следователь, уголовный процесс, специальные расследования, права личности, доказательства, информация.

Область исследования: уголовно-процессуальное право, криминалистика, оперативно-розыскная деятельность.

Цель исследования: Целью диссертации является проведение концептуального анализа проблематики специально-розыскной деятельности в условиях правового государства, направленного на разработку актуального методологического обеспечения, которое разъяснило бы теоретические, нормативные и прикладные вопросы, возникшие в контексте недавних юридических реформ в рассматриваемой области, а также предоставление обоснованных предложений по усовершенствованию национального законодательства.

Задачи исследования: исследовать историю и развитие специально-розыскной деятельности; конкретизировать понятие, содержание и виды специально-розыскной деятельности; уточнить понятие, содержание и правовой режим специально-розыскных мероприятий; исследовать методологию и процедуру проведения специально-розыскных мероприятий; изучить взаимосвязь специально-розыскной деятельности с прикладными видами деятельности; анализировать концепцию правовой защиты участников специально-розыскной деятельности; исследовать проблемы использования результатов специально-розыскной деятельности; анализировать концепцию соблюдения прав и свобод личности в специально-розыскной деятельности; исследовать гарантии прав личности в специально-розыскной деятельности; анализировать структуру, перспективы развития правовой базы специально-розыскной деятельности; оценить юридический статус и компетенцию субъектов специально-розыскной деятельности; сформулировать предложения по внесению изменений и дополнений в законодательство.

Научная новизна и оригинальность исследования заключаются в проведении комплексного анализа специальной розыскной деятельности в условиях правового государства и разработке актуального методологического обеспечения для разъяснения теоретических, нормативных и прикладных вопросов, возникших в контексте недавних юридических реформ в рассматриваемой области, а также предоставлении обоснованных предложений по усовершенствованию национального законодательства.

Теоретическое значение: Диссертация предлагает подробное представление об особой следственной деятельности, обогащая знания в этой ключевой области. Была сформулирована четкая теория об этой деятельности, которая помогает понять эту область. Исследование способствует теоретическому обоснованию специально-розыскной работы и уголовного процесса. Оно улучшает практические подходы в области, тем самым подерживая правовое государство и защищая права граждан в уголовной юстиции.

Прикладное значение диссертации: подчеркивается ее потенциал в интеграции теоретических знаний и результатов исследования в деятельность юридических и уголовно-процессуальных институтов. Ключевые вклады включают укрепление теоретического основания особой следственной деятельности, поддержку в практической деятельности, юридический контроль следственного процесса, влияние на процесс правового регулирования и интеграцию в соответствующие образовательные программы. Реализация результатов. Распространение исследований посредством публикаций и конференций укрепило знания в области специальных расследований, способствуя законодательным и академическим разработкам. Результаты были интегрированы в учебную программу Академии «Штефан чел Маре».

ANNOTATION

GLAVAN Boris. „Conceptual Approaches to Special Investigative Activity in the Context of the Rule of Law” of the Specialty: 554.03 – Criminal procedural law; 554.04 – Criminalistics, judicial expertise, operative investigations. Doctoral thesis in Law. Doctoral School of Criminal Sciences and Public Law of the „Ștefan cel Mare” Police Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova. Chișinău, 2024.

Thesis structure: main text 359 pages, abstract in Romanian, English, and Russian, list of abbreviations, introduction, 5 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 616 sources, 2 annexes, 7 tables.

Keywords: special investigative activity, special investigative measures, investigator, criminal procedure, special investigations, human rights, evidence, information.

Field of study: criminal procedural law, forensic science, special investigative activity.

Purpose and objectives of the thesis. The purpose of the thesis is to conduct a conceptual analysis of the issues surrounding special investigative activity in relation to the requirements of the rule of law, aiming to develop updated methodological support that would clarify theoretical, normative, and practical issues arising in the context of recent legal reforms in the field, as well as to provide reasoned proposals for improving national legislation. **Research objectives:** investigating the origin and evolution of the concept of special investigative activity; clarifying the concept, content, and types of special investigative activity; assessing the concept, content, and legal regime of special investigative measures; examining the procedures and methodology applied in special investigative measures; examining the correlation of special investigative activity with other related activities; reviewing the concept of legal protection of participants in special investigations; investigating the issue of utilizing the results of special investigative measures; analyzing the concept of respecting the rights and freedoms of individuals in the context of special investigative activity; identifying and addressing guarantees of individual rights in special investigative activity; analyzing the configuration and prospects for the development of the regulatory framework of special investigative activity; evaluating the legal status and competencies of subjects of special investigative activity; formulating proposals for improving the national legal framework in the field of special investigative activity.

The scientific novelty and originality of the study lie in conducting a comprehensive analysis of special investigative activity in the context of the rule of law through a multi-aspect approach to the relevant issues of this type of activity, such as elucidating the relationship between special investigative activity and other related activities, examining the concept of special investigative measures as an element of special investigative activity, and proposing improvements to the national legal framework regarding special investigative activity.

The new results obtained consist of the methodological theoretical and practical basis of special investigative activity in the context of the rule of law, its conceptualization and characterization, the definition and standardization of concepts and terms related to the field, as well as proposals for improving the national legal framework regarding special investigative activity.

The theoretical significance. The thesis provides a detailed view of special investigative activity, enriching knowledge in this field. A clear theory of this activity has been formulated, which helps to understand this area. The research contributes to the theoretical foundation of special investigative activity and criminal procedure. It improves practical approaches in the field, thus supporting the rule of law and protecting citizens' rights in criminal justice.

The practical value of the thesis is highlighted by its potential to integrate theoretical knowledge and research findings into the work of legal and procedural institutions. The main contributions include strengthening the theoretical foundation of special investigative activity, support in practical work, legal control of the investigative process, influencing the process of legal regulation, and integration into relevant educational programs. **Implementation of results.** The dissemination of research through publications and conferences has strengthened knowledge in the field of special investigations, promoting legislative and academic developments. The results have been integrated into the curriculum of the „Ștefan cel Mare” Police Academy.

GLAVAN BORIS

**ABORDĂRI CONCEPTUALE PRIVIND ACTIVITATEA
SPECIALĂ DE INVESTIGAȚII ÎN CONDIȚIILE
STATULUI DE DREPT**

**Specialitatea 554.03 – DREPT PROCESUAL PENAL;
554.04 – CRIMINALISTICĂ, EXPERTIZĂ JUDICIARĂ,
INVESTIGAȚII OPERATIVE**

Rezumatul tezei de doctor habilitat în drept

Aprobat spre tipar: 24.05.2024

Formatul hârtiei 60x90/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj 35 ex.

Coli de tipar: 4.25

Comanda nr. _____

Tipar executat la Tipografia Departamentului editorial poligrafic
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Chișinău, str. Gh. Asachi, nr. 21
MD-2009, Republica Moldova